naš tednik

LETO XXXI. — Številka 23 | 7. junija 1979 | Cena 4.— šil. (5 din)
Poštnina plačana v gotovini | Celovec | P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt | Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Mladinski dan letos v Bilčovsu

Stara vlada - nova vlada

Avstrija ima spet novo zvezno vlado. Nova vlada je istočasno stara vlada, kajti zvezni kancler Kreisky po svojem volilnem uspehu ni zamenjal niti enega od svojih ministrov in državnih tajnikov. Ostali so Leodolter, Karl, seveda Androsch in vsi drugi. Trenutno ima vlada klavzuro v Porečah na Koroškem. Teme so energetsko varčevanje in seveda problem delovnih mest. V tej zvezi je postalo znano, da bo ameriški avtomobilski koncern General motors gradil tovarno v Španiji. Kljub temu se deželni glavar, ki je prav tako član socialistične klavzure, ostro izreka proti izjavam, češ da je zdaj morebitni projekt General motors na Koroškem, ki bi ta delovna mesta krvavo potrebovala, že „umrl“.

Svet gleda na papežev obisk na Poljskem - papež Janez Pavel II. spomnil svet na Slovence in Slovane

Ves svet gleda na Poljsko: papež Janez Pavel II. je pol leta po svoji izvolitvi za vrhovnega poglavarja katoliške Cerkve obiskal svojo domovino, katero je zapustil kot kardinal Karol Wojtyla. Prvič je s tem obiskal papež komunistično državo. Ogromne množice, ki spremljajo papeža, navdušeni čustveni izbruhi, papeževa velika osebnost je trenutno v ospredju dogajanja. Impulzi, ki izhajajo iz tega obiska, so deloma že čutljivi; v vsej njegovi razsežnosti pa bo to potovanje imelo svoje posledice brezdvomno šele potem, ko bo papež že dolgo odpotoval.

Vsekakor se je na letošnjo binkoštno nedeljo videlo, da so kardinali v konklavu imeli v svoji sredi Sv. Duha, ko so izvolili poljskega kardinala Karola Wojtylo za papeža. Kvalitete te izredne osebnosti, njegova komunikativnost, neposrednost, trdna volja in njegove izpovedi v zadnjem pol letu dajo v Vatikanu nove impulze.

Nič drugače na Poljskem. Papežev obisk na Poljskem ima po besedah Janeza Pavla II. zgolj verski značaj, je politikum prve vrste. Svojega poljskega rojaka, ki sedaj uživa popularnost po vsem svetu, sta pozdravila tudi šef komunistične partije Gierek ter državni predsednik Jablonski, ki sta dejala, da je za vse Poljake velika čast, da je eden od njih postal vrhovni poglavar katoliške Cerkve. Papež sam je dejal, da Cerkev zase ne zahteva nobenih privilegijev, temveč le svobodo, da lahko izpolnjuje svoje poslanstvo. Še posebej je papež ocenil izredni format kardinala Wyszynskega, ki že nad 30 let vodi poljsko katoliško Cerkev. Papež: „Poljske zgodovine ni možno razumeti brez Kristusa. Ravno sedaj je treba prikazati duhovno edinost krščanske Evrope.“

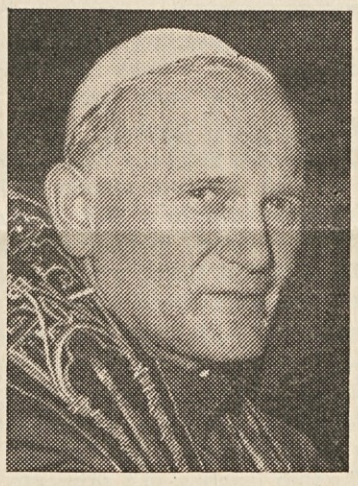

Globoko verni Poljaki v velikih množicah spremljajo papežev obisk. Kljub precejšnjim šikanam poljskega režima, ki komaj pusti poročati preko svojih občil o papeževem obisku — prenos binkoštnega bogoslužja samo v lokalni postaji; na televizijskih ekranih ni videti velikih množic, ki so se zbrali na papeževih postojankah — je poljska Cerkev ta obisk zelo skrbno pripravila in z lastnimi skupinami redarjev usmerja stotisoče in končno milijone navdušenih Poljakov tako, da ne pride do organizacijskega kaosa.

Papeževih gest ni mogoče spregledati, njegovih besed ne preslišati: ko je stopil iz letala, je poklekniil in poljubil zemljo svoje domovine, glede omejitve poročanja na regionalni program je dejal, da bi bil zelo žalosten, če bi ga Poljaki ne mogli slišati po celi Poljski. Nepreslišna pa je bila njegova binkoštna pridiga pred katedralo v Gnesnu, pred stotisočimi ter pred zastopniki tiska iz celega sveta. Janez Pavel II. je opozoril na binkoštni jezikovni čudež ter dejal, da je on prvi slovanski papež v zgodovini in da jezikov slovanskih narodov ne more preslišati. On bo poskrbel, da se bo razumevanje za te jezike povečalo tudi v cerkvenem občestvu, akoravno ti jeziki romanskim in germanskim ušesom še zvenijo tuje. Ravno poljski, slovanski papež mora prikazati enotnost krščanske Evrope.

Izrecno je papež omenil Slovence in Hrvate, Bolgare, Slovake in Čehe, Srbe in Litavce, ki so že pred stoletji bili pokristjanjeni. On kot Slovan in sin poljskega naroda je prišel, da bo pred Evropo in celim svetom govoril o teh narodih, ki so jih tolikokrat pozabiti. Programatični cilji tega papeža so postali otipljivi. Papež Wojtyla obišče tudi svoj domači kraj ter uničevalno taborišče Auschwitz. Janez Pavel II., ki je sam bil preganjan od nacističnega režima, je v Varšavi opozoril tudi na tragedijo v Varšavskem getu 1944, ko so velesile pustile na cedilu Žide, ki so se uprli proti nacionalsocializmu.

Kakor je povedal češkoslovaški veleposlanik na Dunaju, bo češkoslovaški kardinal Tomašek obiskal poljski romarski kraj Čenstohovo, kjer se bo srečal s papežem Janezom Pavlom II. Prvotno kardinal Tomašek ni dobil potrebnega dovoljenja za obisk papeža iz sosednje dežele. Šele pred kratkim je avstrijski zunanji minister interveniral pri češkoslovaških oblasteh, da je Tomašek mogel potovati v Salzburg, kjer se je ob navzočnosti zveznega predsednika udeležil cerkvene prireditve.

Nov predsednik predsedstva SRS

Dosedanji predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher je bil izvoljen za člana predsedstva SFRJ. Zaradi tega so bile potrebne nadomestne volitve za predsedstvo SRS. Delegati občinskih skupščin so glasovali za predlagana kandidata ter izvolili Viktorja Avblja za predsednika predsedstva SRS in Staneta Markiča za člana predsedstva SRS.

Izvolitev je bila razglašena pred kratkim na skupni seji vseh treh zborov republiške skupščine, kjer sta novi predsednik Avbelj in novi član Markič tudi podpisala slovesni izjavi.

Predsedstvo SR Slovenije sestavljajo zdaj predsednik Viktor Avbelj ter člani Tone Bole, Marijan Brecelj, Anica Kuhar, Stane Markič, Vida Tomšič in Josip Vidmar, po svojem položaju pa sta člana predsedstva tudi predsednik CK ZKS France Popit in predsednik RK SZDL Slovenije Mitja Ribičič.

Bilčovs: z Enotno listo nov veter v občinski sobi

Očitno nekateri odborniki večinskih strank niso pričakovali, da se bo Enotna lista (EL) dosledno posluževala v zakonu predvidene možnosti predlaganja in debatiranja na občinski seji. Kljub stvarnosti prispevkov zastopnikov EL, Herberta Seherja (nadomeščal je v prvem delu seje zaradi poklicne zadržanosti odsotnega Mihaela Einspielerja) in Antona Krušica na občinski seji prejšnjo sredo, je inž. Andreas Überbacher (SPÖ) menil, da vnaša EL čisto drug ton in da si tako ne more predstavljati sodelovanja v občinski sobi. Odkar je odbornik (že devet let), menda kaj takega še ni doživel.

Posebnosti seje so bile še v tem, da ljudska stranka ni kazala dosti enotnosti — predlog EL, ki ga je vodja frakcije podprl, je frakcija končno odklonila — in da sta se SPÖ in ÖVP močno uprli proti ofenzivam EL. Sicer pa je župan Hanzi Ogris (SPÖ) opozoril na preko 20 let pozitivnega delovanja v občinski sobi in prosil tudi za nasledna leta za konstruktivno politiko. Deloma je tekla razprava dvojezično. Po vzoru EL se je tudi župan odločil za skromen poskus, kar velja vendar omeniti.

Osrednja točka občinske seje je bila razprava o letošnjem proračunu. Po podrobnih informacijah, ki jih je dal župan sam, so frakcije razpravljale in sklepale o vsaki proračunski skupini posebej. V rednem proračunu, ki je izravnan, pričakuje občina 4,477.000.— šilingov dohodkov (tri milijone iz finančne izravnave med zvezo in občinami, ostalo iz dajatev in davkov, ki jih imajo občani neposredno plačati občini). Največ denarja stane upravljanje občine — četrtino razpoložljivih sredstev; precejšnje vsote dosegajo tile izdatki: prispevki za deželo, za vzdrževanje šol izven občine, za socialno pomoč i. dr. (skupno 912.400.— šilingov), redno vzdrževanje občinskih cest in poti ter vodovodne zadeve (683.100.—, od teh je polovica personalnih stroškov), zdravstvene zadeve — v glavnem za vzdrževanje bolnic (282.700.—), za potrebe pouka, športa, vzgoje in znanosti (385.900.—), razne storitve občine: oskrba z vodo, čiščenje cest, odvažanje smeti, razsvetljava cest in podobno (478.200.—), socialne zadeve (nad 600.000.—); skromnejša sredstva so namenjena pospeševanju gospodarstva (85.800.—) in kulturi ter umetnosti (19.000.—); 108.500.— šilingov je rezerviranih za javni red in varnost.

EL se je izrekla za boljšo dotacijo kulturnih dejavnosti — letošnja vsota (19.000.—) je za tri tisoč šilingov manjša od lanske — in sploh je Herbert Seher zahteval razdelitev na društva po stopnji njihovih dejavnosti in pospeševanje domače kulture. Sängerbund in SPD „Bilka“ bosta dobila po 4.000.— šil. subvencije, Schneerose pa 2000.—, čeprav vzbuja javnost te skupine določene dvome, kot je bilo povzeti iz besede odbornice Quantschnig Stefanie (SPÖ). Za kulturno izmenjavo z furlansko občino je predvidenih 400.— šil., ostali denar se bo uporabil po potrebi. V zvezi z izobraževanjem odraslih — temu je namenjenih bornih 1500.— šilingov — je Seher dejal, da bi morala občina izobraževalno delo, npr. Rožanski izobraževalni teden znatneje podpirati in predlagal povišanje na 3000.— šilingov. Župan pa je videl tu problem izravnave proračuna, frakcijski vodja SPÖ Franc Gasser pa težavo v tem, da bi verjetno vsako društvo hotelo nekaj imeti.

Po predstavah EL bi morali v Bilčovsu gospodarskemu razvoju posvečati več pozornosti, poleg krepitve domače strukture, kot jo je pravilno zagovarjal Gasser, bi si morali tudi beliti glavo, kako dobiti več kapitala in delovnih mest tudi od zunanjih faktorjev. Sedanja pospeševalna sredstva gredo v glavnem v kmetijstvo in deloma za tujski promet. V informacijo morda še to, da dobi bilčovski župan za svoje delo mesečno 5000.— šilingov neto.

Izredni proračun za leto 1979 znaša 1,6 milijonov šilingov na strani dohodkov in izdatkov, 100.000.— šilingov se vzame iz rednega proračuna, ostala sredstva naj bi dala dežela, in sicer za nakup zemljišča za novo šolo (400.000.— šilingov) in za izgradnjo občinskih poti.

Daljša debata se je razvila ob vprašanju, koliko arhitektov naj bi pripravilo osnovne načrte za gradnjo ljudske šole v Bilčovsu. SPÖ je skupno z ÖVP vztrajala na tem, da bi edinole beljaški arhitekt pripravil take načrte (še ne dokončnih), češ (tako Gasser) da ne moreš poveriti večjega števila arhitektov z izdelavo, ker bi potem razen enega vsi drugi morali oditi praznih rok. EL in začasno tudi ÖVP sta bili za to, da v predvidenem roku dveh mesecev izdelajo skice vsi trije arhitekti, ki so se že javili, tako bi bile izdelane tudi že alternative.

EL je na seji oddala še tri pismene predloge, ki se tičejo spremembe uradnih ur na občini, postavitve krajevnih napisov v vseh naseljih in informiranja EL o sejah občinskega predstojništva ter pododborov. Predlogi se bodo pozneje obravnavali.

Občinske seje: obširna poročila str. 5 in 8

Politični procesi prekinjeni, toda...

Politični procesi proti številnim koroškim slovenskim aktivistom naj bi bili v petek v Salzburgu. Vendar so bili procesi v zadnjem trenutku spet enkrat preloženi, ker so obtoženi preko svojih odvetnikov vložili predlog za pomilostitev pri zveznem predsedniku Kirchschlägerju.

Dvojna mera koroškega in avstrijskega pravosodja se je pokazala enkrat več: pri tafelstürmerjih leta 1972 je bila neke vrste patriotična dolžnost pravosodnih organov, da do procesov ni prišlo in so bili potem mnogoštevilni vandali pomiloščeni, ker je bila žrtev njihovih agresij pač „le“ manjšina in je bilo po občutku večine tako prav.

Po mnenju večine je sedaj očitno prav, da se nadaljujejo politični procesi proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti, ki svojih dejanj niso storili iz čutov agresivnosti, napadanja na pravice drugih, temveč le v silobranu, ko so skušali z vsemi sredstvi ne vzeti pravice drugih, temveč jih ohraniti zase oziroma si jih šele priboriti.

Pred sodnikom naj bi se zagovarjali udeleženci napisnih akcij leta 1976, žrtve policijskega terorja 1976 v Škocijanu ter 1977 v Pliberku. Pikanterija ob robu, a tipična za Koroško: med obtoženci ni noben pretepaški žandarm, akoravno je celo avstrijsko ustavno sodišče spoznalo, da so žandarji ravnali protizakonito ter omejevali koroške Slovence v njih osebni svobodi ter jih nečloveško poniževali. Pravosodje še dolgo ni pravično sojenje, kar še posebej velja za Koroško. Ravno pravosodje bi imelo v naši demokratični družbi važno korekturno vlogo. Da namreč strogo varuje tiste norme, ki ščitijo posameznika in skupino posameznikov, ki so v manjšini, da jih ne podre pravica močnejšega. Očitno pa so pravosodne instance zamenjale čut pravice večine z pravico močnejšega in preprostim tehtanjem večine in manjšine.

Žandarjev ni na zatožni klopi...

Der ORF
sucht einen
Redakteur
für Kroatisch-Sendungen
für Studio Burgenland. Voraussetzungen:
mehrjährige journalistische Erfahrung,
perfekte Kenntnisse der kroatischen
Sprache in Wort und Schrift.
Bitte richten Sie Ihre Bewerbung
mit angeschlossenem Lebenslauf
an den ORF – Österreichischen Rundfunk,
Personalbüro,
1136 Wien, Würzburggasse 30
(Vertraulichkeit wird
zugesichert).
ORF

ORF išče preko razpisa urednika za manjšinske oddaje v regionalnem radijskem programu. — Ne na Koroškem, temveč na Gradiščanskem, kjer naj bi Hrvatje končno dobili redne radijske oddaje.

Kaj je na tem razpisu tako nenavadno, saj objavljajo časopisi vedno zopet razpise na kvalificirana delovna mesta v javnih ustanovah? Na Koroškem bi bilo tako postopanje nenavadno in je zaradi tega tak primer od drugod omembe vreden. Kajti koroška rešitev posebne vrste je bila ta, da so pač kratkomalo brez vsakega razpisa dodelili slovenskim oddajam nekega gospoda, glede katerega je treba resnično podvomiti, ali izpolnjuje predpogoj večletne žurnalistične izkušnje. Sploh pa hira transparenca zaradi tega, ker brez razpisa tudi ni možno izbrati (to velja tudi za pogodbo za določen čas) izmed interesentov najbolj zmožnega. Poslušalci slovenskih oddaj so sedaj že skoro leto dni izpostavljeni vsakodnevno čudnim sadovom te tipične koroške rešitve.

Ob robu povedano:

KAJ BI BILO, ČE...

V Iranu vre. Mnogo huje, kot je vrelo pred „revolucijo“. Noži, ki jih je dal Homeini nabrusiti, puške, ki jih je dal nabiti, se obračajo proti staremu fašistu, ki hoče usmerjati tok današnjega časa strogo po navodilih korana. Niso samo zrušili šahove oblasti, tudi temeljev iranske države so se lotili. O socialnih in političnih problemih je bilo napisanega že mnogo, primernega in neprimernega. Nekateri povišujejo Homeinija v sedma islamska nebesa, drugi so mu že poiskali častno mesto v peklu.

Homeini sanjari o islamski enotnosti. Z iranskega višavja pa bo priplavala nad vse ljudi islamska pravica in jih osrečila in odrešila pogube.

Kot je že osrečila narodne manjšine v Iranu, Kurde in druge. Naposled tudi Arabce v Huzistanu ob Perzijskem zalivu. Arabska manjšina je spoznala ugodne tokove, saj se je Homeini poljubil z Arafatom. In kako je Homeini ta poljub poplačal. S puškami. Nad Arabce, ki so zahtevali več pravic, po možnosti avtonomijo ali pa kar odcepitev od Perzije, je poslal svoje revolucionarne garde in dal nekaj Arabcev postreliti. Hujšega odmeva ni bilo. Saj se to dogaja v „objektivno napredni“ državi.

Kaj bi le bilo, če bi se kaj takega zgodilo v Izraelu!

pik

Italija je volila

Italija je čez binkoštne praznike volila. Spet enkrat, ker je spet enkrat bilo onemogočeno nadaljnje vladanje democristjanov z manjšimi javnimi ali tihimi podporniki. Potem ko tako imenovanega historičnega kompromisa med DC in KPI spet enkrat ni bilo, je postalo jasno, da bodo spet potrebne volitve. Ministrski predsednik Andreotti je dejal, da bo treba v Italiji računati z vedno krajšimi presledki med posameznimi volitvami, se pravi, da bodo v Italiji najbrž drugo leto že spet volili.

V poslaniški zbornici je imela DC relativno večino z 38,7 odstotki ter 262 mandati, sledila je komunistična partija s 34,4 procenti in 228 poslanci, nadalje socialisti z 9,6 procenti, fašisti s 6,1 procentom, socialdemokrati s 3,8 itd.

Politični vedeževalci so pričakovali porast deleža democristjanov ter istočasno izgube KPI. Zgodilo se je le slednje. KPI je padla na 30,4 procentov, medtem ko je DC rahlo izgubila (0,4 procenta ali 1 mandat). KPI obžaluje izgubo 27 poslancev. Zmagale so manjše stranke, predvsem socialisti, ki so pridobili 5 mandatov in jih imajo sedaj 62. Pričakujejo, da bo bodoča vlada količkaj stabilna le z udeležbo socialistov. Furlansko gibanje, katerega je podprla tudi Slovenska skupnost, se ni moglo uveljaviti in v novem parlamentu ne bo imelo sedeža. Tržaški avtonomisti liste per Trieste pa so nanovo pridobili ter bodo imeli svoj sedež v zbornici. Südtiroler Volkspartei je prav tako pridobila en mandat in jih bo imela sedaj štiri.

Naslednji konec tedna pa bodo volitve v evropski parlament.

tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov kome

FLORIJAN SABLATSCHAN, urednik NT

Kmečki računi

V predalu pisalne mize ministra za kmetijstvo dr. Heidna leži že nekaj mesecev študija, ki postavi na glavo vse vsakodnevne ugotovitve glede kmečkega stanu v naši državi. Pa tudi način določitve cen za kmetijske produkte. Z enim stavkom povedano: kadar govorijo v Avstriji „o kmetijstvu“, govorijo v povsem drugem — samo o kmečkem stanu ne. Kajti statistično poprečnega kmeta v Avstriji ni. Doslej — od leta 1945 naprej — pa se je delalo tako, da so kmečko površino in kmečke dohodke sešteli ter delili s številom kmetov. Rezultat sta bila potem „poprečna površina“ in „poprečen dohodek“.

Resničnost je drugačna. Z enim stavkom povedano: vedno manjši del kmetov zasluži vedno več, in vedno večji del kmetov zasluži vedno manj. Študija, ki jo je po nalogu ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo izdelal Ford-institut, zelo skrbno ločuje tiste kmete, ki proizvajajo na velikih in ravnih površinah, od onih kmetov srednje velikosti, ki proizvajajo v obrobnih legah, v strmini. Škarje dohodkov med obema se iz dneva v dan, iz leta v leto bolj odpirajo. Če primerjamo „kmetijstvo“ kakor se je to dogajalo do sedaj, bi delali tako, kakor bo primerjali dohodke večkratnega milijonarja z dohodki rentnika z najmanjšo pokojnino. Prvi zasluži na leto recimo en milijon šilingov, drugi pa 40.000 šilingov. Vsota obeh je 1,040.000 šilingov, poprečni dohodek obeh je torej 520.000 šilingov. Statistično zgolj računsko morda popolnoma v redu, toda tako poprečje z resničnostjo nima nobenega opravka. Ravno to pa se je delalo s kmetijskimi dohodki od druge svetovne vojne naprej. Uradniki so v svojih pisarnah izračunavali statistična poprečja in nikogar to ni motilo. Pri tem napačnem gledanju na kmetijstvo se je še posebej „odlikovala“ ÖVP, menda najboljši zagovornik kmetov.

Za ilustracijo: danes zasluži tista polovica kmetov, ki ima boljše dohodke, 79% dohodkov iz kmetijstva, druga polovica, ki je po svoji legi na slabšem, pa samo 21 procentov celotnih dohodkov iz kmetijstva.

Tista četrtina kmetov, ki najslabše zasluži, si pribori le 5,4 procentov vseh avstrijskih agrarnih dohodkov; tista petina, ki najslabše zasluži, ima v svojih zdelanih rokah le 3% kmetijskih dohodkov. Vzroki za ta razvoj so predvsem v načinu, kako se urejujejo cene za agrarne produkte: vsi kmetijski proizvajalci dobijo za isti produkt isto ceno, ki je politična cena. Na dlani leži, da imajo kmetje v ugodnih legah in z večjo površino vse boljše možnosti mehanizacije proizvodnje, medtem ko se druga polovica, tretjina, četrtina in petina vedno bolj zadolžujejo, življenjski standard vedno bolj pada.

Danes je že 55 odstotkov kmetov (statistika iz leta 1976) takih, za katere je kmetija le še stranska zaposlitev in stranski zaslužek. Obremenitev je zelo huda in gre na račun prostih koncev tedna, na račun garanja po večerih, na račun žene in končno tudi na račun socialne varnosti. Kajti če kje kakšno podjetje odpušča ljudi, potem so kot prvi na vrsti kmetje, češ tisti imajo doma še dodaten dohodek. Enotna vrednost (Einheitswert) kmetij pa je navadno tako visoka, da presega tiste znižane meje, do katerih dobijo brezposelnino. Kmetija pa je le finančna izguba.

Ta razvoj se bo nadaljeval do leta 2000, je povedano v tej študiji.

Če se agrarna politika ne bo spremenila, bo do tega časa 73% sedanjih delovnih sil v kmetijstvu zapustilo njive in travnike. Kmetje v ugodnih legah bodo proizvajali preveč, tistih 50 procentov neugodne kmetijske površine bi bilo na mah odveč, in 78 procentov kmetijskih obratov — skoraj ravno tisto število, ki oskrbuje neugodno polovico površine, pa bo moralo zapreti.

Kakor že povedano, ima precej, če ne največ krivde na tem ÖVP-jevski Bauernbund, ki ne zna razlikovati med političnim in gospodarskim vprašanjem. Kmetijske zbornice (na Koroškem se je medtem zadeva spremenila) so bile neke vrste strankin oziroma Bauernbundov urad, v njem so imeli besedo vedno le gospodarsko močnejši in večji kmetje. Vloga zelenega velikana Raiffeisen je prav tako poglavje zase. Tudi v njem imajo besedo kmetijski velikani, ki zaslužijo na račun malih kmetov, za katere Bauernbund, zbornica in rajfajznovka niso več najbolj neposredna in najbolj poceni pomoč.

Kmetijski stan je torej v 80% kmetijskega prebivalstva spet enkrat prepuščen samemu sebi. Večina kmetov se tega podzavestno morda že zaveda, vendar ta zavest še ni široka dovolj in še ni dozorela tako daleč, da si bodo kmetje spet enkrat sami pomagali — kakor pred več kot sto leti z zadružništvom.

Slab „trošt“ za kmete: ÖVP, ki jih je tako napačno zastopala, bo še v naprej izgubljala kmečke glasove. Tudi pri njej je agrarni svet še zdrav, nakazana problemska zavest še ni prodrla.

Pisateljsko srečanje Breze: „uporabljivost“ literature

Ob osmem mednarodnem pisateljskem srečanju v Brezah na Koroškem.

Breze — Fresach — pri Beljaku na Koroškem so po svojem poglavitnem krajevnem značaju pravzaprav tiha in prijazna vasica nekje visoko v koroških gorah. V ta kraj prihajajo poleti, tako kot tudi drugam na Koroško, turisti iz Zvezne republike Nemčije in Nizozemske, da se v dobrem gorskem zraku sredi travnikov in gozdov lepo odpočijejo in okrepe. To je tudi svet z zimami, polnimi snega, kot jih velikokrat poznamo le še iz knjig in iz pripovedi starejših ljudi. Otroci so tu smučarji že od najzgodnejše življenjske dobe. Ni torej čudno, da je v tem kraju doma tudi avstrijski smučarski svetovni prvak Franz Klammer. Breze — Fresach — na gorskem pobočju spominjajo na neki način na slovensko „Brezje“ in so kraj starega protestantizma, z lepim evangeličanskim muzejem, v katerem so razstavljeni nekateri najstarejši nemški in tudi slovenski protestantski tiski, kar bi moralo zanimati vsakega kulturno in zgodovinsko zainteresiranega človeka. Poleg vaške protestantske cerkve pa je zanimiva tudi zelo prisrčna in nekako „zgodovinsko konzervirana“ katoliška cerkev, ki ima svoje posebno versko občestvo iz tistih Brežanov, ki so ostali ali pa kljub zgodovinskim premikom spet postali katoličani. Nekoč je bilo razmerje med obema verskima skupinama prebivalstva, ki je tu, v zgornjih koroških gorah proti Vzhodni Tirolski danes docela nemško, dokaj napeto. V zadnjih desetletjih je ta napetost precej popustila, odnosi med obema krščanskima verama se tu na terenu razvijajo v docela ekumenskem vzajemnem duhu in prijaznosti. Kdor bi seveda pogledal globlje v to lepo gorsko pokrajino pod gorami, katerih vrhovi so bili letos konec maja še vsi odeti v sneg, bi odkril marsikatero zanimivo, svojevrstno in posebno potezo kmečkega človeka na teh strmih bregovih, na katerih je bilo še nedavno življenje nadvse trdo. Tu je skrito bilo srce marsikaterega ljudskega sanjača in posebneža, tudi kakega pozabljenega pevca, kovača preprostih in prisrčnih verzov. V teh krajih so še danes doma padarji in vedeževalci, prerokovalci in zaklinjevalci bodočnosti, samorastniki zgodovinskega razvoja in kljubovanja proti katolicizmu okolice.

Breze pa so seveda tudi kraj, v katerem se vsako leto srečajo pisatelji iz mnogih evropskih držav, da se porazgovore o nekaterih značilnih aktualnih kulturnih problemih in da razmislijo o vlogi in o možnostih literature v današnjem času in v bodočnosti. Posebna značilnost pisateljskega srečanja v Brezah je predvsem zelo važno dejstvo, da so na njem redno navzoči mnogi pisatelji iz vzhodnoevropskih komunističnih držav, ki se tu velikokrat polemično, a na kultiviran način soočajo z dokaj drugačnim zahodnoevropskim miselnim načinom družbe, ki vsaj formalno živi in deluje iz pluralističnih demokratičnih izhodišč. Verjetno je bila že ob rojstvu pisateljskega srečanja v Brezah v letu 1972 prav politična nevtralnost majhne avstrijske republike na meji med Vzhodom in Zahodom tista odskočna vzmet, ki je tako pisateljsko srečanje sploh omogočila, saj si ga v tej obliki težko zamišljamo v kaki drugi evropski državi, recimo v Nemčiji ali pa tudi v Švici. Letos so bili na srečanju navzoči pisatelji iz Romunije, Madžarske, Poljske, a tudi iz Jugoslavije, medtem ko so tokrat manjkali Vzhodni Nemci, ki so bili kot kulturni zastopniki „sorbske manjšine“ veliki prijatelji Slovencev in tudi avtorja teh vrstic in so bili v Brezah vsakoletni dobrodošli gosti. Tudi avstrijska intervencija pri vzhodnonemškem veleposlaniku na Dunaju ni prav nič pomagala, trenutna kulturnopolitična kriza v Vzhodni Nemčiji je preveč splošna in že preveč očitna.

Jugoslovane sta zastopala dva slovenska pisatelja, ki sta prebrala dva zapažena referata. Znani prevajalec *dr. Franjo Smerdu*, ki je pred kratkim v Kölnu objavil svoj prevod poezije slovenskega pesnika Branka Hofmana, je govoril o „uporabnosti prevoda poetičnih del“ in tu omenil zlasti starejše primere slovenskega pesništva, a tudi tako izrazite in značilne besedne umetnine, kot so na primer Kosovelovi temno in žalobno obarvani „Bori“, ki so pustili v občutkih marsikaterega tujega poslušalca najglobljі vtis. Poznejša diskusija je vsekakor pokazala, da bi teksti klasične literature samo pridobili na pomenu, ko bi bili prevedeni v modernem jeziku sodobnega človeka, a s posluhom za značilnost starega originala. Vsekakor z „olepšanim“ in „sladkim“ prevajanjem poezija prav nič ne pridobi. Bolje je celo, da je prevedena nekoliko krhko in „hrapavo“, da se odkrije za plastjo lepih verzov in melodij pesnikov resnični duhovni obraz brez kiča in patosa zvenečih besedi. Tak način prevajanja bi verjetno moral bolj upoštevati tudi dr. Franjo Smerdu, ki je drugače gotovo zelo zaslužno prelil marsikatero slovensko presniško delo v nemški jezik. *Žarko Petan*, gledališki režiser in zelo upoštevan pisatelj duhovitih slovenskih aforizmov, pa je predstavil v nekoliko preveč zgolj kompiliranem prispevku svet „satire v slovenski literaturi“.

Generalna tema letošnjega osmega pisateljskega srečanja v Brezah se je ves čas sukala okoli „uporabnosti“, oziroma „uporabljivosti“ in „koristnosti“ literature, tako zastavljeni značaj predavanj in diskusij pa je seveda „uporabljivost“ vedno znova razgalil kot neke vrste „duhovni kamen spotike“. Na tej „uporabljivosti“ literarnih del in pisateljev so se netila in kresala mnenja in protimnenja. Uvodni referat zahodnonemškega univerzitetnega profesorja *Siegfrieda Schmidta*, ki poučuje na univerzi v Münstru germanistiko, je bil poln značilnih levoradikalnih tez o novi „demokratični literaturi vseh“, kar pa je moglo biti seveda le utopična sanja o stanju, ki ni hitro uresničljivo in ni za mnoge pisatelje in člane družbe dovolj privlačno. Švicarka *Ingeborg Kaiser* se je na ironičen način spraševala o pomenu literarnega dela kot neke vrste tržnega blaga, s katerim prekupčujejo založniki, knjigotržci in kritiki. Koroški publicist *Robert Gratzer* je prikazal problem literarne uporabljivosti na primeru literarnozgodovinskega razvoja in njegovih sprememb, medtem ko je *Anton Eder*, ki poučuje germanistiko na Poljskem, razvil svojevrstno in zelo problematično, a ne nezanimivo utopijo o novem nekomercialnem literarnem načinu duhovnega komuniciranja, ki more obiti tiskarja in založnika in spregovoriti kot duhovni razgovor neposredno med avtorjem in literarnim „uporabnikom“ iz oči v oči. Madžar *György Timar* je uporabljivost literature predstavil z ozirom na usodo prevajanja in prevajalcev, predvsem madžarskih. Madžari so tudi sporočili, da oddaja madžarski radio od letošnjega maja za Porabske Slovence ob Monoštru vsakih štirinajst dni enourni program v slovenščini. Poleg vsakoletnega madžarskega „slovanskega koledarja“ tudi s prispevki v slovenskem jeziku je to nov dar Madžarske ljudske republike njenim 5000 Slovencem, ki so zelo dolgo živeli v dokajšnji pozabi.

Letos sem bil že petič na tem svojevrstnem literarnem srečanju, ki ima po zaslugi prizadevanj predsednika Koroške pisateljske zveze *profesorja Waltherja Nowotnyja* dokaj sproščen in precej nevezan značaj. To je zelo dobro, zakaj poleg referatov je še veliko prostora za večkrat zelo koristne in tudi bistvene razgovore pri mizi v gostilni Themessl, kjer se literarno srečanje vsako leto odvija. Na teh razgovorih se vedno nekaj „zgodi“. Vzhodnoevropski pisatelji prinesejo redke knjige, revije in druge tiske, a tudi misli, ki bi jih drugače morda nikoli ne slišali. Svet nove univerzalne evropske literature, ki raste čestokrat prav iz provincialnega in „malega“, zadobi na konkretnih primerih trenutnega vzhodnega in zahodnega literarnega življenja svojo poglobljeno podobo in značaj. Pisateljsko srečanje v Brezah je sicer večkrat polno malih korakov in tudi določene tematske neizčiščenosti, a je vseeno in tembolj značilen primer literarnega življenja v našem tehničnem času ideologij in komercialnih vezanosti. Je pa to tudi koristno srečanje. Mnogi navzoči pisatelji bodo čez čas izšli v „Antologiji sodobne književnosti“, ki jo pripravljajo na Poljskem, pesmi mnogih avtorjev so izšle ali izidejo v Romuniji in na Madžarskem, a tudi drugod. Na letošnjem srečanju, ki je potekalo med 24. in 27. majem, sta bila navzoča tudi slovenska koroška literata *Valentin Polanšek* in *Andrej Kokot*. Naloga naših slovenskih koroških literatov bi morala biti prav v tem, da bi navzoče mednarodne pisatelje upozorili na dogajanje v slovenski koroški literaturi in da zato ne bi tako pasivno in neopazno stali ob strani na srečanju v deželi, katere duhovni sooblikovalci so zagotovo in po vsej pravici.

OB RAZSTAVI BOŽIDARJA JAKCA „PORTRETI KULTURNIH DELAVCEV“ V AULI SLOVENICI

„O slavnih možeh“

Vzrok, da je začel portretirati slovenske kulturne delavce, je bil ta, pravi svetovno znani umetnik Božidar Jakac, da naš največji pesnik France Prešeren ni doživel živega portreta, čeprav so bili Prešernovi sodobniki slikarji Langus, Stroj in Tominc. Šele Goldenstein ga je naslikal po spominu, nekaj let po Prešernovi smrti. Najstarejši razstavljeni portret (glasbenik Lucijan Marija Škerjanc, 1900—1923) je nastal leta 1920, Edvarda Kardelja, ki je umrl februarja letos, pa je „portretiral“ Jakac šele dva meseca po njegovi smrti, meseca aprila.

36 portretov slovenskih kulturnih delavcev je razstavljenih v Auli slovenici v Celovcu. Razstavo so odprli v sredo, 30. maja 1979, ob navzočnosti umetnika Božidarja Jakca, ki je prav ta dan obhajal svojo 80-letnico. Razstavo je odprl dr. Mirt Zwitter in pozdravil številne častne goste, med njimi predsednika RK SZDL Mitjo Ribičiča, ki je pred kratkim obhajal 60-letnico, generalnega konzula SFRJ Milana Šamca in konzula Petra Zupančiča, Jožeta Hartmana od SZDL, ljubljanskega župana Marjana Rožiča, celovškega župana Guggenbergerja in podžupana Medweschka ter zastopnike slovenskih narodnih in kulturnih organizacij. Prav poseben pozdrav, povezan s čestitkami za visoki življenjski jubilej, pa je bil namenjen umetniku Božidarju Jakcu in njegovi ženi Tatjani.

Pomen Jakčevega dela je orisal Luc Menaše, nakar je zaigral pianist Igor Dekleva (sam med portretiranci) neko Chopinovo skladbo.

Slavljenec Božidar Jakac se je v svojem nagovoru med drugim zahvalil za povabilo in za to visoko čast ter izrazil veselje, da lahko obhaja 80-letnico med koroškimi Slovenci. Celovška razstava je zanj že 106. samostojna razstava. V Celovcu je že razstavljal, in sicer v deželnem muzeju, pod profesorjem Gotbertom Morom.

Nima smisla, da bi našteli imena vseh 36 portretiranih kulturnih delavcev. Večina izmed njih je že odšla na oni svet, kot zadnji Edvard Kardelj. Večina je seveda Slovencev, je pa tudi videti portrete srbskih in hrvaških kulturnih delavcev. Najuglednejši med njimi je Nobelov nagrajenec pisatelj Ivo Andrić. Izmed slovenskih kulturnih delavcev je treba še omeniti Korošca Prežihovega Voranca in Ivana Grafenauerja, slikarja Riharda Jakopiča, pesnika Otona Župančiča, pesnico Lili Novy, arhitekta Jožeta Plečnika, klasičnega filologa Antona Sovreta, pisatelja Franceta Bevka in Josipa Ribičiča ter druge. Prav posrečeno je, da so postavili drugega ob drugega pesnika Alojza Gradnika in pisatelja Franca Saleškega Finžgarja. Dva povsem nasprotna tipa. Gradnik, sin Sredozemlja, okroglega obraza, živega pogleda, budnega za vse dobro tega sveta, Finžgar, sin alpskega sveta, asket, suhega obraza, odmaknjenega, poduhovljenega pogleda.

Ogled razstave, ki bo odprta do petka, 22. junija, iskreno priporočamo.

Koordinacijski odbor za letovanje otrok razpisuje **mesta vzgojiteljev za obmorsko letovanje.** Prošnja, ki naj vsebuje rojstne podatke, poklic, dosedanje delo z otroki in točen naslov, se naj pošlje najkasneje do 30. junija 1979 na naslov: Koordinacijski odbor, A-9020 Klagenfurt/Celovec, Spitalgasse 12/III. Prednost imajo učitelji(ce) in študentje(ke) pedagoških smeri.

Koordinacijski odbor za **letovanje otrok** tudi letos pripravlja obmorsko letovanje otrok iz Koroške. Prijave sprejema koordinacijski odbor, A-9020 Klagenfurt/Celovec, Spitalgasse 12/III. Cena letovanja znaša 100.— šilingov dnevno. Podrobnejše informacije o času in kraju letovanja bomo objavili v eni naslednjih številk NT in SV.

Galerija Wernerja Berga odprta!

Pred kratkim so svečano odprli tako posebno razstavo ob umetnikovi 75-letnici kot tudi stalno galerijo.

Medtem ko so v stalni galeriji na glavnem trgu v Pliberku razstavljena umetnikova najnovejša dela na temo „bolni in rože“, predstavlja umetnik v posebni razstavi v pliberški župnijski dvorani prerez skozi svoje ustvarjanje zadnjih treh let; lesoreze, oljnate slike in osnutke.

Razstavi sta dostopni dnevno od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

Priporočamo društvom in učiteljem, da organizirajo skupinske oglede obeh pomembnih razstav „slikarja koroških Slovencev“.

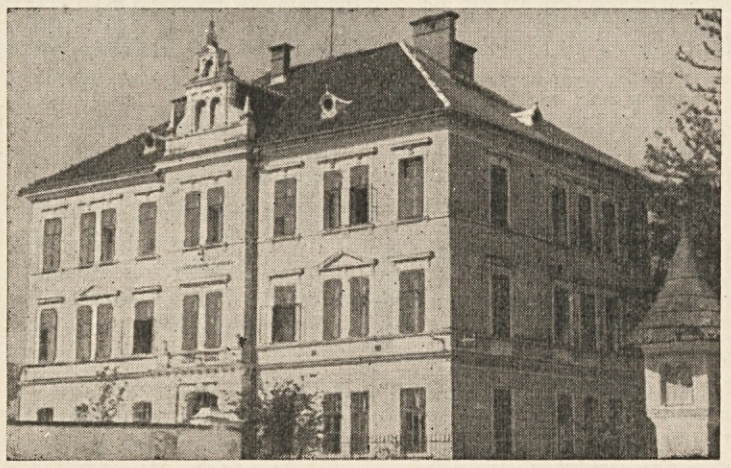

PRISRČNO VABLJENI

NA RAZSTAVO IN KULTURNO PRIREDITEV 16. IN 17. JUNIJA 1979, V ŠT. RUPERT PRI VELIKOVCU

- **RAZSTAVO šivanja in ročnih del si morete ogledati v soboto, 16. junija, od 14. ure dalje in v nedeljo, 17. junija, ves dan.**
- **KUHARSKE IZDELKE si lahko ogledate in pokusite v soboto popoldne in v nedeljo.**
- **KULTURNA PRIREDITEV bo v soboto, 16. junija, ob 15. uri, in v nedeljo, 17. junija, ob 13.30 prva in ob 16. uri druga.**

SPORED PRIREDITVE:

1. **Pozdravljajo — učenke**
2. **Mladost v melodiji — pojo učenke**
3. **Govornikova beseda**
4. **Mav čez jezero — simbolično s petjem**
5. **Najdena hči — igra v treh dejanjih**
6. **Zbor zapoje še 4 pesmi**
7. **Ob koncu pa zarajamo**

Nasvidenja se veselé učenke strokovno-gospodinjske šole v Št. Rupertu pri Velikovcu.

Petrov oče — 80-letnik

V Grablah pri Šmarjeti pri Pliberku je lep hribovski, sončni kraj, med polji in lesovi. Pred leti so tam na krstnico zvečer žgali kupce, da je hrib kar žarel od velikonočnih ognjev. Na velikonočno jutro so družine romale na polja in travnike, da svojo zemljo posvetijo z molitvijo rožnega venca, z vrbovimi križci in žegnano vodo.

Ko pa je prišel čas košnje, so Petrovi fantje ob večerih zavriskali. Ta vrisk pa ni bilo navadno juckanje. Vmes se je čul čudovito zveneč vrisk. Bil je kot struna, navita od Petrovega hriba do Pece. Tam nekje v skalah „Kralja Matjaža" je ugasnil v tihi večer. Dekleta smo rade poslušale ta čarobni odjek. Kadar smo šli pevci, društveniki na hribe v Grablah, da smo se tam srečali s sovrstniki — kar je bilo vedno lepo doživetje — nas je ob poti pod hribom pozdravil Petrov mlin: „Dober dan, dragi znanci, saj veste, kako dobri so moji ajdovi žganci!"

Ta dobri, stari mlin nam je zapel pesem o ajdi, pšenici, rženih zrncih in mlečnih igličih. Dolgo smo poslušali domači spev mlina in vse okrog nas je zelenelo, se zlivalo v šepet domačih polj ob doživetjih žetve, košnje, steleraje, gnojavoze. Nasičeni romantike smo se povzpeli na hrib in se vsedli pri Petru v leseni izbi za gostoljubno mizo. Dobri jabolčnik in črni rženi kruh z domače peči nas je spravil v tek kramljanja. Vse je dišalo po lesu in žitu. Ob šmarješkem žegnanju so rdele Petrove češnje. Prav jesenska jabolka so bila polna osvežujočega, dehtečega soka. Tako so se, z voščili za zdravje, prirolkale do Libuč.

Kljub lepoti in romantiki hrovcev pa zob časa ni prizanesel človeku, ki je pel in vriskal. Tudi ne Petrovemu očetu Urbanu. Neurja, skrbi za družino, splošna gsopodarska kriza, obe vojni, preganjanja S'ovencev — vse to je bil strašni črv, ki je glodal gorskim kmetom kosti, lesene hiše in podjedel korenine. Toda utrjen v zadovoljstvu in ljubezni do domače zemlje je oče Urban nosil breme časa v hrib in dolino. Grede pa se mu je prebujala pisateljska žila in njegova žuljava roka je zapisovala na rob papirja doživetje in spomine. Nekaj takih smo že čitali v Našem tedniku. Bile so lepe bsede naravnega umetnika, preprostega modrega moža.

Po tej poti, zaznamovani s težkimi koraki, je Petrov oče Urban dospel v mesecu maju čil in zdrav do starosti 80-ih let.

Petrov oče Urban, vsi, ki te poznajo, ti k 80-letnici želimo, da bi še čvrsto stopal po stari prehojeni poti, ob kateri si postavil kažipot zvestobe, ljubezni in modrosti svojim otrokom in nam vsem, ki rahljamo in posevamo domačo grudo.

DOM v TINJAH

V soboto, 9. 6. 1979, od 9. do 17. ure

ROČNA USTVARJALNOST
„Stenske zvezde"
Voditeljica: sr. Lucija Klemenjak

V ponedeljek, 11. 6. 1979
ROMARSKO POTOVANJE NA SVETO GORO
za župnije: Apače, Šmarjeta, Borovlje, Slovenji Plajberk

V sredo, 13. 6. 1979, ob 20. uri
SKIOPTIČNO PREDAVANJE
v nemškem jeziku
„Lepa Koroška domovina — pogled ljubezni"
Predavatelj: dir. Erich Stenutz

V petek, 15. 6. 1979, od 14. do 18. ure
JEZIKOVNI TEČAJ
„Slovenščina za Slovence"
Voditelja: žpk. Lovro Kaselj
sr. Mihaela Klun

V soboto, 16. 6. 1979
ROMARSKO POTOVANJE: MILLSTATT, SPITTAL IN HEILIGENBLUT
za župnije: Hodiše, Škofiče, Logo vas
Voditelj: žpk Lovro Kaselj

JOHANA PROSEKAR 70-LETNICA

Pred kratkim je slavila 70-letnico Johana Prosekar, Boštjanova Johana iz Trabesinj pri Kotmari vasi. Bila je dolga leta odbornica domačega prosvetnega društva „Gorjanci", vneta igralka in pevka. Želimo ji še mnogo zdravih let.

Pesmi narodov v Šentjakobu

Na Binkošti je praznoval mladi Mešani pevski zbor „Rož" iz Šentjakoba v Rožu svojo petletnico. Pripravili so za to priložnost poseben koncert „Pesmi narodov", v katerega so vpletli poleg slovenskih narodnih tudi pesmi v latinščini, grščini, nemščini ter zapeli pesmi Dalmatincev in Črncev. Najbolj vžgala pa je pesem Lužiških Srbov, katerega solistični del je zapel vsestranski Kravcarjev Karli, lanskoletni Serajnikov Mirko. Prostovo'jni prispevek tega koncerta so namenili žrtvam potresa v Črni gori.

Posamezne pesmi je povezoval z hudomušnimi pripombami iz zgodovine zbora Toni Sticker; povedal je, da je bilo prvo srečanje v pevski sobi nad posojilnico 19. januarja 1974. Trinajst pevk in pevcev se je bilo tedaj zbralo na to prvo vajo, pri drugi jih je bilo že 19. Danes šteje zbor že nad 50 pevcev, ki zelo redno hodijo na tedenske pevske vaje.

Prva pesem, katere so se lotili, je bila „Rožekarji mi" — Rožekarji so bi'i Šentpečrjani, saj je bila pobudnica zbora Štikerjeva Dorica, ki je svoje in želje nekaterih kulturnikov iz okolice po lastnem pevskem zboru razodela svojemu znancu Lajku Milisavljeviču, ki je že leta poprej začel zbirati na Koroškem narodno blago. „Po stari navadi so se Šentpečrjani dostikrat zadirali pod lipo. Ko pa so si pri skušnjah spi'ili glasove, se je tudi ponočno vpitje in cviljenje kaj kmalu spremenilo v ubrano petje," je povedal Toni Sticker in nadaljeval, „sprva so se lotili enostavnih domačih pesmi, ki so jih že slišali od dedejev in babic. Da pa ne bi peli le to, kar so vrabci že nehali čivkati s Kramarjevega skednja, je zborovodja Lajko iztaknil in zbral cel kup rožanskih viž. Čeprav stare, so bile za vse mlade pevce nove in morda ravno zato tako mikavne."

V zboru pojejo Rožani, Dravci, Zlani in celo dve Podjunčanki, ki pa sta že na tem, da se udomačita — ena pri Dravcih, druga kar v Šentjakobu.

Oba stilna koncerta pevskega zbora „Rož", „Rožanska ljudska pesem" (prvi koncert januarja 1975) in „Vascit pr Zi'e" (decembra 1977), sta vsem ljubiteljem našega zborovskega petja še v najboljšem spominu, zdaj pa že pripravljajo docela nov spored, ki ga bodo znali najbrž že ob koncu leta.

Prvič v Avstriji so zapeli na Binkošti kar štiri pesmi — in to v tradiciji našega zborovskega petja, ki stalno (morda malo pretiravam) sega po istem gradivu.

Najbolj kratko in jedrnato je ocenil rojak Zdravko Inzko iz Sveč, ki je zaradi svoje službe pri OZN stalno izven domačega kraja in zdaj na dopustu iz Sri Lanke (Cejlon) obiskuje s polnim navdušenjem ku'turne prireditve, mešani pevski zbor „Rož": „To je preporod zborovskega petja na Koroškem!"

Lajko Milisavljevič, duša zbora, se je medtem že navadil rožanščine. Slišali smo, da je začel odkrivati Podjuno.

„Zanimivo, dá, v Podjuni so še ljudje, ki jim je pri srcu domače narodno blago in ki znajo stare pesmi. Takoj sem se seveda napravil na pot, da jih obiščem in pesmi zabeležim, da ne gredo v pozabo. Mogoče bi to moje delo primerjal z zlatokopi na Divjem zapadu, ki so šli odkrivat zlato, ali ga bodo dobili ali ne. Zame je to tudi nekaj podobnega, se mi zdi. Če odkrijem kako staro pesem, ki je še nisem slišal, je to zame edinstveno doživetje kot za tistega na zapadu, ki je po dolgem iskanju našel zrno zlata."

Načrtujete in deloma tudi že pripravljate nov stilni koncert koroških pesmi?

Lajko Milisavljevič: „Prva dva koncerta sta bila zasnovana izključno na domači koroški ljudski pesmi. Medtem je zbor postal bolj homogen, večji in tudi sposobnejši težavnejših reči. Zato sem se odločil, da bi se v novem koncertnem sporedu poskusili tudi z umetnimi pesmimi. Spored sem si zastavil nekako takole: 20 pesmi, v prvem delu 10 pesmi najpomembnejših koroških pesnikov. Se pravi, po eno pesem koroških pesnikov od bukovnikov do Gustava Januša. Dali smo jih uglasbiti. To so angažirane koroške pesmi. Delamo že nekaj časa pri zboru, ker so nekatere pesmi zelo zahtevne. Pevke in pevci pa zelo potrpežljivo delajo, tako na sebi kot na pesmi. V drugem de'u sporeda bomo zapeli deset drobnih biserčkov prvega koroškega harmonizatorja, nestorja, najstarejšega živečega koroškega glasbenika, Zdravka Švikaršiča, ki v svoji visoki starosti 95 let še sede za klavir in prireja skladbe, ki še niso bile objavljene."

Zdravka Švikaršiča, ki je izdal že leta 1914 tri zvezke svojih harmonizacij, je na novo odkril prav Lajko Milisavljevič v Ljubljani, kjer zdaj živi. Švikaršič, rojen v Žvabeku na Koroškem, je bil pred plebiscitom učitelj skupno s Francem Aichholzerjem in mnogimi drugimi, dokler ni moral zapustiti kot večina naših učiteljev po plebiscitu Koroško. Leta 1904 je poučeval v Šmihelu, nekaj časa pa celo pod župnikom Matejem Ražunom v Šentjakobu v Rožu, kamor bo vsaj s svojo pesmijo spet prišel v nekaj mesecih, po zaslugi Mešanega pevskega zbora SPD „Rož", kateremu želimo ob življenjskem jubileju še mnogo zdravih let v prid odkrivanja in ohranjevanja starega narodnega blaga, ki ga velja iztrgati v tem zadnjem možnem trenutku iz žrela pozabe.

FK

Staro POHIŠTVO ugodno na prodaj v hotelu Korotan v Sekiri ob Vrbskem jezeru, tel.: 0 42 73 / 22 54.

PRIREDITVE

Zveza slovenskih izobražencev vabi na ogled razstave

WERNERJA BERGA

v nedeljo, 10. 6. 1979, ob 11. uri. Umetnik sam nas bo vodil skozi razstavo. Srečamo se tik pred 11. uro pri Brezniku v Pliberku.

Ob 5-letnici svojega obstoja vabi mešani pevski zbor „Podjuna-Pliberk" na

KONCERT

Čas: sobota, 9. 6. 1979, ob 20.00
Kraj: dvorana Schwarzl v Pliberku
Nastopajo: Mešani pevski zbor „Podjuna-Pliberk"
Ansambel Hanzija Artača s pevci
Tamburaši iz Železne Kaple

8. SREČANJE ZAMEJSKIH SLOVENSKIH DRUŠTEV Z OBMEJNIMI DRUŠTVI IZ SLOVENIJE

Prireditelj: Slovensko planinsko društvo v Celovcu
Čas: nedelja, 10. junija 1979, ob 13. uri
Kraj: pri Podnarju v Podnu

S'ovensko prosvetno društvo Borovlje obvešča, da bo za 10. junij napovedani izlet preložen na poznejši čas.

SPD „Danica" v Šentvidu v Podjuni, SPD „Vinko Poljanec" v Škocijanu in SSD v Celovcu vabijo na

PEVSKI KONCERT

Čas: sobota, 9. junija, ob 20. uri
Kraj: pri Uranku — gostišče Wutte-Luc v Veselah.
Gostuje: mešani pevski zbor delovne organizacije METALKA v Ljubljani. Po prireditvi domača glasba

Razstava Božidarja Jakca

PORTRETI KULTURNIH DELAVCEV

v avli slovenici

je odprta od 30. 5., do 22. 6. 1979, od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

V okviru mednarodnega leta otroka in 70-letnice SPD „Edinost" vabimo na

KONCERT MLADINSKEGA PEVSKEGA ZBORA RTV LJUBLJANA

Čas: sobota, 23. 6. 1979, ob 20. uri
Kraj: dvorana Schwarzl v Pliberku
Prireditelj: SPD „Edinost" v Pliberku

PLANINSKO SLAVJE

Slovensko planinsko društvo Celovec in SPD Borovlje vabita na p'aninsko slavje v Podnu nad Slovenjim Plajberkom v nedeljo, 10. junija, ob 13. uri. Koča nad Arihovo pečjo 9. in 10. 6. ne bo odprta.

V okviru leta otroka vabimo na razstavo

KMEČKA ABECEDA

Otvoritev: sreda, 13. junija 1979, ob 16. uri
Prireditelj: Otroški vrtec v Šentrupertu pri Šentjakobu in Krščanska kulturna zveza v Celovcu
Razstavo je pripravil Nedeljski dnevnik

KONCERT

Prireditelj: KPD „Planina" in pevsko društvo v Selah
Čas: sobota, 16. 6. 1979, ob 20. uri
Kraj: farna dvorana v Selah
Sodelujejo: Mešani pevski zbor „Podjuna" iz Pliberka
Ansambel Hanzija Artača
Tamburaška skupina iz Železne Kaple

Vabimo na

OTVORITEV NOVE POSLOVNE HIŠE V PLIBERKU

ki bo v četrtek, 14. 6. 1979, s pričetkom ob 14. uri.

Kotmara vas: poti, obračun

Glavna obremenitev za kotmirško občinsko upravo so poti, njih izgradnja in vzdrževanje. Tudi pri zadnji občinski seji (29. maja 1979) so veliko razpravljali o tem važnem problemu. Velik del občinskih poti je zelo zdelanih, zato bo treba začeti čimprej s popravili in drugimi deli. Izvajanje del, ki so zdaj v načrtu, bo stalo nekaj nad 1,700.000 šilingov. Po izjavi župana Strugerja bo firma AG für Bauwesen (najugodnejša ponudba) začela z deli takoj po binkoštnih praznikih, tako da v prizadetih krajih ne bo prehudih zastojev v glavni turistični sezoni. Občina bo prevzela tudi jamstvo za posojilo za pot na Brda. Celotni stroški bodo znašali 2,520.000 šilingov. 60% potrebnega zneska bo prispevala dežela (podpora obmejnim krajem, Grenzlandförderung), 15% bodo plačali prizadeti sami, 25% (630.000 šilingov) sredstev pa bodo krili s kreditom za investicije v kmetijstvu (AI-Kredit). Jamstvo in odplačevanje za ta znesek je prevzela občina. Vsi tozadevni sklepi so bili sosoglasni.

Prav tako soglasno je občinski odbor odobril letni obračun za leto 1978 (poročilo nadzornega odbora je prebral Hugo Götzhaber, SPÖ). Tudi iz tega poročila je bilo razvidno, da je 42 km občinskih poti (od tega veliko gorskih) glavna obremenitev za občino. Precejšnje stroške požira šolstvo (vzdrževanje osnovne šole; prispevki glavnemu mestu — doslej 12.889,46 šilingov na učenca — bodo znižani za 50%). Za turistično propagando bo potreben nov prospekt, informacije o zasebnih sobah bo treba zboljšati. Davka na pijače, važnega dohodka za občino, na žalost še niso plačali vsi gostinski obrati.

Občinski odbor je razpravljal tudi o poskusni uvedbi petdnevnega šolskega tedna na kotmirški šoli. Pri posebni anketi se je izreklo od skupno 116 vprašanih staršev (vsi, ki imajo otroke na šoli) 105 (91.3%) za uvedbo, 11 (8.7%) proti. Poskus bo trajal eno leto. Potem šele bo sledil dokončni sklep. Od 18 navzočih občinskih odbornikov (odbornik FPÖ je bil bolan) jih je glasovalo 17 za, en glas je bil proti.

V skromni slavnosti so počastili tudi štiri bivše občinske odbornike. Josef Stangl (SPÖ), član občinskega odbora od 1958 do 1979, podžupan od 1958 do 1970 je prejel iz rok župana Josefa Strugerja častni prstan občine Kotmara vas, Tomaž Koban (EL, član občinskega odbora od 1973 do 1979, kot najstarejši odbornik je predsedoval volitvama dveh županov, po osvoboditvi leta 1945 je bil tudi nekaj časa kotmirški župan), Thomas Goritschnig in Reinhard Tomaschitz (oba ÖVP) pa so dobili kot poklon krožnik.

V začetku seje (vprašanja) je župan Struger odgovoril tudi na tri vprašanja odbornika Jožeta Wakouniga (EL): prisostvovanje sejam predstojništva in posameznih odborov, posebna avtobusna postaja za zahodni del Čahorč in uradovanje v petkih popoldne. Župan je odgovoril, da trenutno ni mogoče ugoditi željam prebivalcev zahodnega dela Čahorč. Kljub večkratnim pogajanjem se še ni nič premaknilo. Teren je zelo neugoden (klanec, nepregleden kraj). Občinska uprava pa se bo še naprej trudila, da se bo le našla kaka ugodna rešitev. Kar se tiče uradovanja v petkih popoldne, je dejal župan, da je urad pred leti že bil odprt v petkih popoldne, da pa se to ni obneslo (ni bilo ljudi na občino). Pač pa je sam v uradu vsak torek in četrtek popoldne od pol petih do šestih.

Galicija: tudi majhna frakcija uspešna

Z dobro utemeljenimi predlogi je zastopnik Enotne liste (EL) — Jože Urank — na seji občinskega sveta v Galiciji v petek pred Binkošti dokazal, da tudi majhna frakcija lahko bistveno prispeva k reševanju občinskih vprašanj.

Skupina za šport zavzetih mladincev — menda jih je okoli trideset — iz Mohlič je občino prosila za podporo: urejanje nogometnega igrišča ji je namreč povzročilo mnogo stroškov. Ker pa ta skupina nima prave osebnosti in po predpisih pri nogometnih tekmah ne sme samostojno nastopati, je bilo veliko razpravljanja o tem, kako na eni strani najti rešitev v smislu predpisov in na drugi strani pospeševati športno dejavnost v Mohličah in tako obdržati naraščaj v občini — mohliški športniki bi se pač morali pridružiti društvu v Galiciji (SV). Trenutno trenirajo v Mohličah na preurejenem travniku, ki ga je dal na razpolago domačin. Urankov predlog je bil, da naj občina podpira to športno iniciativo v Mohličah, če je lastnik zemljišča pripravljen skleniti pogodbo o prepustu z občino, da bi pospeševanje tako imelo trdnejšo podlago. Občinski svet je ta predlog soglasno odobril, dodal pa pogoj, da mora tudi ljudska šola v Mohličah imeti pravico souporabe igrišča. Glede podpore je bilo na občini govora o znesku pet tisoč šilingov.

Občina Galicija bo za žrtve potresa v Črni gori prenakazala 2000.— šilingov. Prvotno se je predlog — na pobudo zveze občin Avstrije — glasil na za približno tristo šilingov manjšo vsoto (en šiling na občana), a je potem EL predlagala lepšo okroglo vsoto. Saj, tako je dejal Urank, občina tudi v drugih primerih velikodušno ravna, n. pr. pri prošnji Abwehrkämpferbunda. Take velikodušnosti predvsem nekateri iz vrst ÖVP v primeru Črne gore niso odobravali, češ da gre za inozemstvo. Je pa župan Wutte (VP) Urankovo zamisel izrecno podprl in tako zagotovil soglasno odobritev vsote 2000.— šil. za Črno goro.

V čast in priznanje vseh bivših županov gališke občine je EL na seji predlagala izdelavo posebne spominske plošče ali nečesar podobnega. Za to so se načelno izrekle vse frakcije, samo si mora uprava poskrbeti še podrobnejše podatke o županih kakor tudi o tehnični izpeljavi.

Občinski svet je nadalje potrdil izid volitev komandantov požarne brambe v Galiciji in Apačah. Izvoljena sta bila Čertov Reinhold oz. Kometter Josef. Oba sta tudi naprošena, da povesta svoje izvedeniško mnenje glede vodnega bazena v gasilske namene v Borovnici, kot ga zahtevajo tamkajšnji krajani. Potem bo šele možno govoriti o subvencioniranju tega projekta. Glede razširitve občinskega vodovodnega sistema tudi na območje Encelne vasi so mandatarji sklenili, da se najprej zagotovijo vse pravne podlage in se pripravi finančni načrt. Drugače tudi s strani dežele ni računati s podporo.

Po informacijah, ki jih je dal župan, izgradnja ceste v Krejance nikakor še ni zaključena. Potrebovali bi še pol milijona šilingov. Asfaltiranje drugih poti (Apače, Goriče in Encelna vas) bi stalo nadaljnjih 1,7 milij. šilingov. Finančna sredstva pa še niso zasigurana.

Kakor druge občine, bo tudi Galicija morala najkasneje leta 1981 opustiti jame za smeti na občinskem območju. Po novem zakonu so namreč predpisana centralna odlagališča za več občin oz. okrajev skupaj. Prispevki za nje najbrž ne bodo ravno majhni.

Če bo možno ves okvirni program ustrezno organizirati, bodo v Galiciji prejšnjemu županu Kraigerju 24. junija javno izročili listino o proglasitvi za častnega občana in se mu s posebnim darilom tudi zahvalili za delo, ki ga je skozi več mandatnih obdobij opravil v prid občanov.

Škofiče: kaj ÖVP zamolčuje?

V sredo, 30. maja, je imel občinski svet v Škofičah svojo prvo delovno sejo v novi mandatni dobi. V svojih uvodnih besedah je župan Bürger (SPÖ) menil, da ljudska stranka še vedno nadaljuje volilno kampanjo, ki se ne ujema z resnico in da je socialistična stranka vendar dobila večino in zaupanje občanov. Če ÖVP misli tako naprej delati, pač z njo ne bo možno sodelovati. — Postopanje ÖVP je v pogovoru obsodil tudi zastopnik Enotne liste (EL), Herman Jäger, kajti nedavno v Volkszeitung objavljeni občinski portret o Škofičah skratka zamolčuje obstoj EL, ki so jo torej črtali iz političnega sestava občine. Nadalje v tem portretu ničesar ne pišejo o slovenskem prosvetnem društvu „Edinost", ki je najstarejše društvo v občini sploh, so pa druga društva na široko in s slikami predstavljena.

Volitve komandanta požarne brambe v Škofičah in Holbičah bodo 7. julija. Občinskega komandanta bodo izvolili teden pozneje. Tako je bilo sklenjeno na občinski seji. Za člane volilnih komisij so bili postavljeni Falej Erwin; Isop Walter, Notschnig August za Škofiče; Piček Ernst (EL), Kamnig in Piček Jože ml. za Holbiče.

V komisijo, ki nadzoruje prodajo in nakup zemljišč, so ponovno imenovali Michaela Siedlerja, ki je že 11 let član te komisije.

Na dnevnem redu je bila tudi dodelitev del v zvezi z dograditvijo občinskega kopališča ob Vrbskem jezeru. Največje vsote bodo porabili za asfaltiranje (872.374.— šil.), za pleskarska dela (139.535.—) in za polaganje ploščic (612.290.—).

Občinski svet je razpravljal tudi o tem, kaj narediti z javno tehtnico (vago), ki jo pravzaprav nihče ne rabi. Kdor jo je pripravljen demontirati, jo lahko dobi zastonj, je bilo sklenjeno.

Za boljše informiranje občanov so sprejeli še sklep, naj občina postavi na primernih točkah občinskega območja oglasne deske, na katerih bo določen prostor rezerviran tudi za informacije posameznih frakcij.

SUHA: OBČINSKI RED POSEBNE VRSTE

Na Suhi velja splošni občinski red posebne vrste.

Pri točki „letni obračun" je imel glavno besedo eden od občinskih tajnikov, ki sploh ni mandatar. On je na dolgo in široko razlagal številke in dajal nepotreben pouk odbornikom. Župan in podžupan sta tako imela praktično 10. občinskega odbornika za svojo frakcijo (mandatni sestav: ÖVP 9, SPÖ 5, EL 1). Pri točki „gojitev družabnosti" je bila omenjena postavka z 10.000 šilingov. Na vprašanje enega od mandatarjev, ali so to sredstva za reprezentacijo ali takšna, s katerimi župan razpolaga (Verfügungsmittel), sta župan in drugi tajnik zanikala. Kot opravičilo sta rekla, da ima župan po splošnem občinskem redu pravico za razpolaganje z manjšimi vsotami ter za tekočo upravo, glede namena pa sta rekla, da je to bilo za jed pri neki birmi ter za praznovanje 10. oktobra. Od kdaj naprej pa spada to pod „tekočo upravo"?

Žitara vas: domovina v nevarnosti

Neke vrste „koroško vprašanje" je žitrajska ÖVP naredila tudi iz točke 5 dnevnega reda zadnje seje (o odklonitvi dvojezičnosti je NT že poročal). Predstojništvo je bilo predlagalo sicer s protiglasom ÖVP, da bi naj občina pod določenimi pogoji firmi „Intrade" v Celovcu za postavitev lesnoindustrijskega obrata dala na razpolago ustrezno zemljišče, zastonj in še z drugimi ugodnostmi, kar je dandanes v napetih razmerah na gospodarskem področju običajno. Za EL je dipl. trg. Joza Habernik ta predlog popolnoma podprl, češ da je EL že v volilnem programu poudarila svojo pripravljenost svoje prispevati za povečanje števila delovnih mest. Po predstavah firme bi obrat sprva zaposlil okoli 50 delovnih moči, pozneje pa 100. Z realizacijo projekta bi bilo računati takoj, ko so rešena vsa pravna vprašanja. Habernik je tudi menil, da dandanes ni zbirati med vrsto ponudb. Dobrodošel je torej vsak, ki je pripravljen investirati na gospodarskem področju. Eisner (VP) je sprva svojo kritiko naperil proti županu, češ da je prešel občinsko predstojništvo, a prav kmalu je prišlo na dan, da ljudsko stranko predvsem moti, da je po besedah Eisnerja Intrade „jugoslovanska firma", kar potem pomeni, da občina „razprodaja domovino". Ravnatelj Franc Kukovica (EL) je, kakor tudi drugi, kratko opozoril na nastanek obrata „Solida", tedaj pa ni bilo govora o razprodaji domače zemlje. SPÖ je v tej zvezi pojasnila, da ji gre v prvi vrsti za gospodarstvo, za kruh občanov in očitala ÖVP dvoumno zadržanje, ker na eni strani obljublja pomoč, na drugi strani pa je proti zagotovitvi delovnih mest. Mihael Pepelnar (SP) je omenil, da po uradnih podatkih 570 od 697 delojemalcev v žitrajski občini hodi na delo izven občine.

Občinski svet je nato odobril predlog predstojništva in tako zagotovil, da se bo občina pogajala s ponudnikom „Intrade". ÖVP pa je s svojim protiglasom dokazala, da ji niti ne gre tako za življenjska vprašanja občanov, marveč bolj za politiko na račun nacionalnih emocij.

Občinski svet je razpravljal še o vrsti drugih vprašanj, tudi razdelitev mest v odborih je bila sklenjena. O tem bomo poročali v prihodnji številki NT. Novo moštvo EL v Žitari vasi je na seji kazalo močno prizadevanje, prožno in s temeljitimi diskusijskimi prispevki je vršilo svojo opozicijsko vlogo. In če bi drugi z nazivom „slovenska frakcija" Enotni listi delovno področje še tako radi omejili na narodnostno vprašanje, je EL na zadnji seji ponovno dokazala, da zastopa interese vseh občanov. Sicer pa velja, kar je dejal ravnatelj Kukovica glede „slovenske frakcije", da so ja razen dveh izjem vsi žitrajski odborniki rojeni kot on — namreč: rojeni Slovenci.

(Dalje na 8. strani)

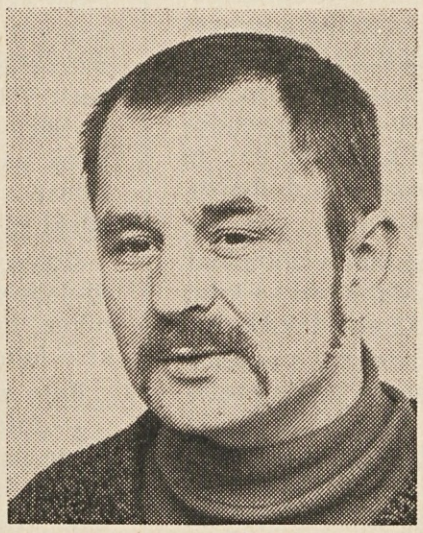
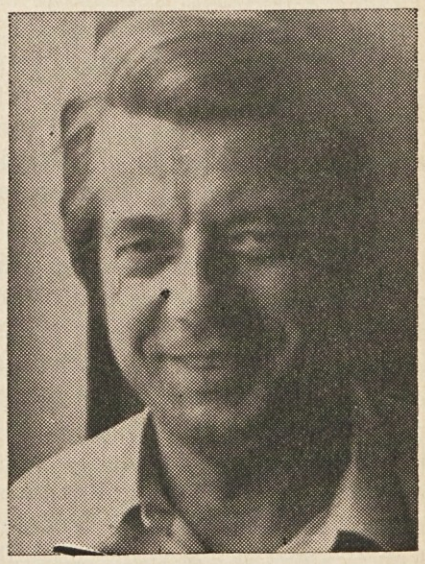

Slovenski mandatarji iniciativno na delu: Jäger (Škofiče), Urank (Galicija), Wakounig (Kotmara vas) in Hribernik (Žitara vas).

WILLI WEGNER:

Vsak poljub zadetek

Predpoldne ob 11.15 je Alfons Mattern alias Sigmund von Schloesser alias Eberhard Retzlaff alias gospod plemeniti Jockisch z dvignjeno glavo zapustil sodno poslopje. Tožnica se ni več mogla spomniti dogodkov in je iznenada umaknila tožbo. Torej je moral celo v sodni dvorani narediti nanjo izreden vtis. No ja, ima pač rutino! V zadnjih štirih letih je bil že trikrat sedel na zatožni klopi zaradi istega prestopka in je zmerom odnesel celo kožo. Kljub temu pa ni smel več pretiravati! Za nekaj časa je moral opustiti svoje posle, čeprav so statistike dokazovale, da je samo vsaka dvajseta prevarana ženska stekla k sodniku. Odločil se je torej, da si bo malo ogledal sončni Jug in za nekaj časa počival. Z več kot 70.000 markami v žepu si je to zares lahko privoščil.

Preostanek dneva je A. Mattern alias alias posvetil pripravam na potovanje. Različne bankovce je preštel; denar je ležal dobro shranjen v prtljažniku avtomobila. Sicer mu ni bilo povšeči, da se mora še soočiti s svojo sedanjo gospodinjo, na hitro odpovedati sobo in garažo in se preprosto posloviti — zakaj ravno v zadnjem času je bilo opaziti, da se gospodinja zanj izredno zanima — vendar bo opravil tudi s to težavo. Nemara s primernim objemom in vnetim poljubom. Njegovim poljubom se navsezadnje ni mogla upreti še nobena ženska. Z njimi je že marsikaj dosegel; doslej so bili vsi njegovi poljubi čisti zadetki!

Pravkar je bil zapeljal avtomobil v garažo, ugasnil motor in se nasmehnil. Domislil se je namreč, da bi lahko avtomobil razstavil na posamezne dele in jih označil z ženskimi imeni. Motor je dobil od Leonore, karoserijo od Emilije, podvozje od Edeltraud in tako dalje in tako naprej. Avtomobil je bil takorekoč skupinsko darilo. Toda tega razen njega ni nihče vedel.

Alfonz Mattern je odprl vrata avtomobila.

„Kar mirno obsedite na sedežu," je dejal neki glas — prihajal je od zunaj, izza vozila. „Govoriti moram z vami." Bil je ženski glas. Vendar ga ta hip ni vedel kam vtakniti. Na žalost je videl samo par nog, ki so bile zelo čedne, in svetel plašč — pa še tega samo približno do pasu. „Kaj pa se je zgodilo?" se je, kolikor je bilo mogoče, vljudno pozanimal.

„Težave bodo!" je dejal glas. „Težave bodo, če ne boste storili kar bom zahtevala."

„Irmgard?" je previdno vprašal, ker ni slutil nič dobrega. „Ne, nisem Irmgard!" je odvrnil glas. „Sicer pa moje ime pri najinem poslu ne igra nobene vloge."

„Pri najinem poslu?" je vprašal Alfonz.

„Tako je!"

„Tedaj se mu je zazdelo, da je prepoznal glas. „Hannelore — kajne?" se je poskusil. „Po nogah sem te prepoznal. Že prvi večer sem ti rekel, da so tvoje noge..."

„Če misliš da me moraš tikati," mu je segla ženska v besedo," prosim — pa se tikajva! Zdaj pa k poslu. Izstopi!"

„Izstopim naj? Čemu neki?"

Alfonz Mattern ni verjel svojim očem, ko je zagledal pištolo. Rokav elegantnega plašča, imenitna rokavica, pištola. Cev je bila naperjena na njegove prsi. Bila je drobna damska pištolica, ampak to ga je še bolj vznemirilo. Še nobenemu moškemu ni bil skrivil lasu — ženskam pa že... vsaj kar se denarja tiče.

„Najbrž se šališ," je previdno poskusil.

„Ven iz te škatle!" je ukazala ženska. „Zgani se!"

Ali je morda Ingeborg? je preudarjal. Ne, ona ne bi nikdar tako govorila z njim. Potem je opazil, da je kazalec v rokavici začel počasi pritiskati na petelina pištole.

„Je že v redu," je pohitel. „Takoj bom izstopil. Ampak čemu vse to!"

Medtem ko je lezel iz avtomobila, je Alfonz Mattern alias Sigmund von Schlosser alias Eberhard Retzlaff alias plemeniti von Jockisch opazil, da se mu začenjajo mehčati kolena. Obstal je pred žensko s pištolo in se ji zastrmel v obraz. Pravzaprav obraza sploh ni bilo, prekrivala so ga velika sončna očala. Pod njimi pa je bila velika rdeča ruta, zavezana čez nos in usta. Tudi lase si je prekrila z ruto. Po postavi se mu je zdelo, da bi utegnila biti Gertrud. Toda Gertrud je bila vedno izredno prijazna in ljubezniva, nikdar ni bila nasilna. „Gertrud, si ti?" je upajoče vprašal in njegov glas je bil kar se da topel.

„Sedaj mi je pa dovolj, ti podgana!" se je razjezila ženska. „Kaže, da poznaš celo četo milostljivih dam! Kot da bi bil pravi ženitni goljuf, kaj? Daj, hitro lezi na tla!"

„Na tla?"

„Ubogaj!"

Alfonz Mattern je požrl slino. Potem je izjecljal: „In kaj je z... s tistim poslom? Saj sva vendar hotela urediti nekaj poslovnega..."

„Najina kupčija je ta," je rekla ženska, „da te bom pustila pri življenju, če se boš natančno držal mojih navodil. V nasprotnem primeru te bom pihnila."

„Ne... ne," je začel jecljati Alfonz. „Tega vendar ne boste storili!"

„Zakaj pa ne?" se je zasmejala ženska. „Imenitno streljam. Vsak strel zadetek, me razumeš? Torej, hitro na tla!"

Alfonz Mattern je ubogal. Legel je na mrzla betonska tla. Medtem ko je kot uročen strmel v oljni madež tik pred svojimi očmi, je spet zaslišal tisti grozni glas: „In zdaj lepo mirno leži, si me razumel? Če se boš premaknil, bom streljala!"

Slišal je, kako so se zaprla vrata avtomobila. Potem je zaropotal zaganjač. In nato je vozilo odpeljalo ven. Poskusil je vstati. Vozilo se je ustavilo. Zunaj, pred garažo. Ženska je izstopila s pištolo v roki in rekla: „Skloni glavo! Ja, tako je prav! Najlepša hvala za avtomobil!"

Potem je zaprla garažna vrata in se odpeljala.

Šele čez dvanajst ur so Alfonza Matterna rešili iz neprijetnega položaja. Po nadaljnjih dvanajstih urah so našli tudi njegov avtomobil. Zapuščen, z odprtimi vrati in odprtim prtljažnikom je stal nedaleč meje na jugu. Za bančno roparico, ki so jo vsi policaji poznali pod imenom „gospa iz hranilnice", ni bilo nobenega sledu. Tokrat je njen plen znašal trideset tisoč mark.

Z mojimi sedemdeset tisoč markami, je premišljal Alfonz Mattern, je to skupaj okroglih sto tisoč mark. Ob tej misli se je začel tresti od besa. Da je moral ta denar pasti v naročje ravno neki ženski! Izvabil ga je bil kakemu ducatu svojih nevest! Štiri leta trdega dela, je premišljal. Na veliko je razdajal svojo očarljivost, včasih se je moral obvladati do skrajnih meja, se prenarejati in igrati najbolj bedasta čustva. In vse to je bilo zaman! Saj vendar ne more začeti spet pri začetku...

Ali pa gre nemara za namig usode? se je vprašal.

V tistem trenutku je vstopila v sobo njegova gospodinja. Prinesla mu je čaj. In copate. Odkar so ga bili neki „hudobni fantje" zaprli v garažo, je skoraj ganljivo skrbela zanj. Sicer pa je le redkokdaj naletela na tako prijetnega in zaupanja vrednega podnajemnika.

„Pred dobrim tednom sva se pogovarjala o tistem poslu, mar ne?" je začela. „Torej mislim, da bi vam lahko posodila pet tisoč mark..."

In medtem ko je govorila, jo je obšlo, ni si mogla pomagati: nežno in previdno je Alfonza Matterna pogladila po laseh.

Kdo je bil fizik Jožef Štefan?

Najbrž še ni Slovenca, ki ne bi slišal ali bral o najimenitnejšem slovenskem raziskovalnem inštitutu Jožefa Štefana. Zelo malo pa jih ve, kdo je bil Jožef Štefan, po katerem se inštitut imenuje, in zato bomo v tem kratkem zapisu osvetlili življenje in delo tega velikega slovenskega znanstvenika.

Jožef Štefan se je rodil leta 1835 pri Svetem Petru blizu Celovca na Koroškem. Na dunajski univerzi je študiral matematiko in fiziko in doktoriral leta 1857. V mlajših letih je pesnikoval ter se ukvarjal tudi s prozo. Pisal je za slovenske časnike in revije tistega časa, vendar se je s tem nehal ukvarjati, ko je sklenil postati fizik ter se ukvarjati le z znanstvenim delom. Že leta 1860 je postal dopisni član, pet let kasneje pa član dunajske akademije znanosti in umetnosti. Od leta 1875 do 1885 je bil sekretar sekcije za matematiko in prirodoslovne znanosti na akademiji, od leta 1885 in vse do svoje smrti pa je bil podpredsednik akademije.

Leta 1863 je postal profesor fizike na dunajski univerzi, samo dve leti kasneje pa direktor fizikalnega inštituta, ki ga je ustanovil Doppler.

Jožef Štefan je bil izjemen teoretik in sočasno tudi nadarjen eksperimentalist, odličen predavatelj in občudovan učitelj. Veliko je prispeval vsem vejam klasične fizike: mehaniki, zlasti mehaniki plinov in tekočin, akustiki (pod njegovim vodstvom je mednarodni odbor določil frekvenco normalnega tona), termodinamiki, optiki in elektrodinamiki.

Zlasti na področju elektrodinamike in magnetizma je pokazal svoje velike teoretske in eksperimentalne sposobnosti. Leta 1883 je bila na Dunaju mednarodna elektrotehnična razstava. Štefana so izvolili za člana svetovalnega odbora in za vodjo tehnološko-znanstvene komisije, ki je bila razdeljena na deset sekcij. Sprejel je položaj vodje sekcije, ki se je ukvarjala z generatorji, električno iluminacijo in s prenosom energije.

Štefan je bil tudi med ustanovitelji avstrijske zveze elektroinženirjev ter bil tudi njen prvi predsednik. Na njegovo pobudo so začeli izdajati revijo Zeitschrift des elektrotechnischen Vereines, ki v spremenjeni obliki izhaja še danes.

Njegova slava in avtoriteta sta bili v tistih časih tako veliki, da so ga odlikovali celo z viteškim redom železne krone (tretji razred), kar mu je prineslo tudi pravico do uporabe „von" pred njegovim imenom, vendar te pravice ni nikoli uporabil. Jožef Štefan je bil član cele vrste akademij v Evropi. Umrl je januarja 1893.

(Večer, Maribor)

Valentin Polanšek 15

Križ s križi

Sosednjski učitelj je imel seveda tudi nekaj težavic z Zdravkom. Pogosto je bil fant z drugimi pobalini zatožen, da ribe lovijo. Ker ni zaleglo opozorilo, je bilo treba tudi trše ukrepati. Ko pa so bili zaprti divji ribiči, se je kaj rado pripetilo, da so na poti domov spet aktivno posegli med številne lepe domače postrvi. Ako so bili pravi zlikovci skupaj, je to ostalo tajno. Kajkrat pa jih je videl kak domačin, pa je učitelj spet vse izvedel.

Mnogo pa so fantje — ker so pač fantje kot mladi petelinci — uganjali svoje otročarije, ki so se kdaj in kdaj prelevile v splošen pretep. To pa takrat, kadar so se šli vojsko. Mladina menda posnema odrasle. Ker pa so čuli, da se na svetu nekje pretepata Japonc in Kitajc, so se tudi sosednjski fantje porazdelili v dva tabora — in „igrali so se vojsko" kakor so pač čuli in kakor so se znali. Ko je med ljudmi zavrelo, da se je začela na nekem drugem koncu sveta nova vojna med Italijani in Abesinci, so tudi šolarji imeli novo vojno. Oboroževali so se že doma z bezgovimi puškami, z raznimi sabljami, s fračami in za municijo so jim služili smrekovi češarki — in v prav hudem boju celo kamenje.

Kaj je bilo, da je kaj kmalu poveljeval fant, četudi ni bil med največjimi pobalini. Znal je govoriti in navduševati, kako bodo izvedli vojni načrt. Prebrisanec je imel med odraslimi povsod svoja ušesa. Zato je vedel tudi največ podrobnosti o japonsko-kitajski in italijansko-abesinski vojni. Bral je časopise že kot smrkolin, pa tudi mohorjanke in tudi župnikove pridige si je zapomnil, v katerih je pogosto padla beseda o vojni. Fant je bil vojskovodja, čigar skupina je ponavadi zmagala. Nasprotnike so polovili in so morali pozneje služiti za zanesljive stražarje na cesti, kadar so za nameček spet šli ribarit v kakšni zelo nevarni cestni bližini. Zdravko je imel okoli sebe pravzaprav svoje najbližnje sosede, pa sorodnike iz Prisoja. Obstajala pa je med šolarji mnogoštevilna nevtralna skupina, ki tudi v stiski ni izdajala Zdravkovega početja.

Doma je bila pogosto ploha, če so na poti iz šole divjale vojne. Najhuje pa je bilo, ko je fant močno odrgal svoje edine zimske čevlje, ker so se spravili celo februarja nad postrvi.

Zato ni nič čuda, da je nekoč učitelj dejal:

— Priden je pri učenju kot nihče drug, kaže pa, da je pri pobalinstvu tudi prvak. Tedaj je bilo še govra, da ga bodo župnik poslali v šolo, kjer postanejo duhovniki. Ko pa je prihajal čas, da bi spravili fanta v gimnazijo, je zavladala hitlerija — in novi učitelj je bil drugačnega mnenja. Ni očitno nasprotoval sedanji želji, pač pa je pripovedoval tako vabljivo o učiteljskem poklicu.

Na prvega učitelja je še en spomin, ki je po letih dozorel v dokaz, da bi morali nemaniči še zobobol prenašati dodatno k svoji beračiji: Tik pred prihodom rjavosrajčnih dvigalcev desnice je napredoval dolinski učitelj za tržanskega nadučitelja. Preselil se je v šolsko stanovanje. V Sosednjem so ga otroci za slovo kar zasuli s šopki. Ni odhajal lahko. Navadil se je bil teh gorskih dolincev. Prebivalci so ga spoštovali.

V Sušnikovi dobi pa je bilo tako urejeno v trgu, da so bile trgovine tudi ob nedeljah odprte. Pa zdravnik je tudi dopoldne ordiniral.

Zdravka je mati peljala v svoji nemoči in brez denarja k nekdanjemu učitelju. Ponižno je razodela svojo stisko. Gotovo ji je v srcu dajalo poguma dejstvo, da je ona sama še hodila zadnje leto pri njem v šolo, ko je prišel mladi črnolasi gospodek v Vovkovo učilnico. Nadučitelj so naročili: Kar pojdita k doktorju. Takoj pridem in uredim. Fant je trpel že en dan in eno noč. Skušali so z vsemi domačimi sredstvi. Vlekli so ga k Jaku, ki je dolincem pulil zobe. Za fanta je dejal:

— Ne upam se, ognojeno ima! Tako je moral fant prestati še eno noč, preden ga je mati popeljala v trg.

V zdravnikovi čakalnici je čakalo že nekaj ljudi. Komaj sta se dobro ugnezdila v kotu, so bili že nad-

TV AVSTRIJA
1. SPORED

NEDELJA, 10. junija: 15.20 Ra-ekspedicija — 17.00 Ena, dve ali tri — 17.35 Čarobni svinčnik — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Club seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Avstrija v sliki ob nedeljah — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Modra miš — 21.55 Šport — 22.16 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 11. junija: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Hay fever — 10.30 Ra-ekspedicija — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.00 Ceste San Francisca — 21.45 Poročila — 21.50 Večerni šport.

TOREK, 12. junija: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV: Materija in prostor — 10.30 Trije padli piloti v Parizu — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Živalski svet — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Zgodbe o... „gaunerjih" — 20.55 Arnulf Rainer: Jezik telesa, umetnost telesa — 21.55 Šport — 22.05 Ljudje v Manhattanu.

SREDA, 13. junija: 9.00 Tudi hec mora biti — 9.30 Italijanščina — 10.00 Ekologija (Šolska TV) — 10.30 Pri meni ne — 17.00 Čudovit glas — 17.25 Tudi hec mora biti — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Očetje cunje — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Med Stuttgartom in Münchnom — 21.45 Praznik športnega tiska — 22.15 Zeleni ogenj — 23.50 Poročila.

ČETRTEK, 14. junija: 14.35 Cyrano in D'Artagnan — 16.30 Čarobni svinčnik — 16.35 Kupimo požarno brambo — 17.40 O gosjem jajcu — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prostor za živali — 18.45 Duhovnik kot ombudsman — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Super-možgani — 22.00 Poročila — 22.05 Šport.

PETEK, 15. junija: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Izobrazba v podjetju — 10.00 Šolska TV: Arheološke najdbe LR Kitajske — 10.30 Club seniorjev — 11.00 Cyrano in D'Artagnan — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Zgodovina pomorske vožnje — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 Ta stari — 21.25 Obzorja — 22.10 Šport in reklama — 22.25 Rdeča linija 7000 — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 16. junija: 14.00 Daviscup: Avstrija — Španija — 17.00 Kdo brklja z nami? — 17.30 Pinocchio — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Muppets-šov — 18.25 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirolsko — 19.30 Mehika — 20.15 Znanje aktualno — 21.25 Kronika Adamovih — 22.25 Čas v sliki 2 s kulturo ter karikaturami tedna — 23.00 Gloria Gaynor.

RADIO CELOVEC
SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 10. JUNIJA:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 11. JUNIJA:
13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Solisti — Pevci.

TOREK, 12. JUNIJA:
09.30—10.00 Za našo vas — 14.10—15.00 Celovški radijski dnevnik — Šport — „Otroci, poslušajte!"

SREDA, 13. JUNIJA:
14.10—15.00 Celovški radijski devnik — I. Virnik: 80-letnica Antona Slodnjaka — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 14. JUNIJA:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Praznična oddaja.

PETEK, 15. JUNIJA:
14.10—15.00 Celovški radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: Domača imena v Podnu — Veselo naokrog.

SOBOTA, 16. JUNIJA:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 10. junija: 13.30 Mednarodni tenis-turnir — 16.45 Servisni predal — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Pregled — 18.00 Evropa lahko voli — 18.20 The Mighty continent — Evropa v 20. stoletju — 19.00 Evropa lahko voli — 19.05 Beethoven: 9. simfonija — 20.15 Evropa lahko voli — 21.00 Evropa je volila — 21.15 Evropa-šov — 22.00 Club 2: Evropa.

PONEDELJEK, 11. junija: 18.00 Angleščina — 18.30 Krokodili — 19.30 Orientacija — 20.00 Ljudje v Manhattanu — 20.45 Prost vstop — 21.45 Čas v sliki 2 — 22.15 The Sergeant.

TOREK, 12. junija: 18.00 Italijanščina — 18.30 Evropa v 20. stoletju — 19.30 Mojster od jutri — 20.00 Pri meni ne — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 Club 2.

SREDA, 13. junija: 18.00 Francoščina — 18.30 Pregled — 19.00 Izobrazba v podjetju — 19.30 Zgodba za zgodbo — 20.00 Ljubljenec kraljice — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.15 VIP-gugalnica.

ČETRTEK, 14. junija: 18.00 The goldwynn Follies — 19.55 Galerija — 20.15 Na poti — 21.45 Concert in literatur — literatur in concert.

PETEK, 15. junija: 14.00 Davis-cup: Avstrija — Španija — 18.00 Orientacija — 18.30 Približanje Friedrichu Dürrenmattu — 19.30 Mehika — 20.15 Znanje aktualno — 21.25 Kronika Adamovih — 22.25 Čas v sliki 2 s kulturo in karikaturami tedna — 23.00 Gloria Gaynor.

SOBOTA, 16. junija: 15.40 In nekaj takega hoče biti odrasel — 17.00 Club regional — 18.00 Pippi v Taka-tuka-deželi — 19.30 Munsterjevi — 19.55 Galerija — 20.15 Na poti — 21.45 Fatty live.

TV Ljubljana
1. SPORED

NEDELJA, 10. junija: 8.50 Poročila — 8.55 Za nedeljsko dobro jutro: Festival mladinskih pevskih zborov — 9.30 Dickens iz Londona, nad. — 10.25 Sezamova ulica, mladinska serija — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — Katastrofe, dokumentarni film — Terasa in okrasni vrt, oddaja o gojenju rož — Mednarodni turnir v preskakovanju zaprek in v dresuri, prenos iz Lipice — Poročila — Glasbena oddaja — Športna poročila — Faraon, celovečerni film — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Tale, nad. — 20.55 Novi svet — brez velikega brata, dokumentarna oddaja — 21.35 TV dnevnik — 21.50 Zabavno-glasbena oddaja — 22.05 Športni pregled — 22.35 Nogomet: CZ — Partizan, reportaža.

PONEDELJEK, 11. junija: 17.15 Poročila — 17.20 Glasbena pravljica: C osminka gre po svetu — 17.35 Britanska enciklopedija, serija — 18.05 Notranja arbitraža v delovni organizaciji — 18.20 Kongres patologov — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Tom in Julie, TV drama — 21.50 TV dnevnik — 22.05 Kulturne diagonale.

TOREK, 12. junija: 17.30 Poročila — 17.35 Zapisi za mlade: Radio Simoniti — 18.05 Palčki nimajo pojma, otroška oddaja — 18.35 Obzornik — 18.45 Čas, ki živi: Zavezniški padalci v NOB — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Aktualna oddaja — 20.45 A. Haley: Korenine, nad. — 21.30 Evropski operni pevci: Antonin Švorc — 22.00 TV dnevnik.

SREDA, 13. junija: 16.55 Poročila — 17.00 Z besedo in sliko: Moje akcije — 17.15 Obzornik — 17.25 Prenos športnega dogodka — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV devnik — 20.00 Film tedna: Odnosi — 22.05 TV dnevnik.

ČETRTEK, 14. junija: 17.05 Poročila — 17.10 Gucio in Cezar, otroška serija — 17.20 Apokalipsa živali, dokumentarni film — 18.10 Od slike do slike — 18.35 Obzornik — 18.45 Glasba starega Jadrana: Hvar — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Otroci, dokumentarna oddaja — 21.15 Glasbeni magazin — 21.50 TV dnevnik.

PETEK, 15. junija: 17.20 Poročila — 17.25 Deček Skok, otroška serija — 17.40 Otroci kamnov, mladinska nadaljevanka — 18.05 Narodna glasba — 18.35 Obzornik — 18.45 Človekovo telo, izobraževalna serija — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 21.00 Frank Ross na prostosti, serija — 21.50 TV dnevnik — 22.05 625 — 22.25 Nočni kino: Umazanec Billy.

SOBOTA, 16. junija: 8.00 Poročila — 8.05 Gucio in Cezar, otroška serija — 8.15 Glasbena pravljica: C osminka gre po svetu — 8.30 Palčki nimajo pojma — 9.00 Dokumetarna oddaja — 15.15 Poročila — 15.20 Elvis, Elvis, mladinski film — 16.55 Nogomet: Rijeka — Željezničar, prenos — 18.45 Naš kraj — 18.55 Muppet-show (Judy Collins) — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Offenbachove norčije, TV nanizanka — 21.00 Vlomilec, celovečerni film — 22.25 TV dnevnik.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 10. junija: 13.30 Pariz: Mednarodno teniško prvenstvo za moške, prenos — 16.00 Atletska tekmovanja za pokal Jugoslavije, prenos — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 20.45 Včeraj, danes, jutri — 21.05 Film.

PONEDELJEK, 11. junija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Zgodbe o palčku — 18.30 Miti in legende — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.35 Aktualnosti — 21.05 Poročila — 21.15 Celovečerni film.

TOREK, 12. junija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Pustolovščina, otroška oddaja — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 TV igra — 21.10 Včeraj, danes, jutri — 21.30 Znanost — 22.15 Zabavno-glasbena oddaja.

SREDA, 13. junija: 19.30 TV dnevnik — 19.55 Saint Gaudens: Igre brez meja, prenos — 21.30 TV dnevnik — 21.45 Športna sreda.

ČETRTEK, 14. junija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Tehtnica za natančno tehtanje — 18.45 Vabilo na potovanje, kviz — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kino-oko — 23.00 Poročila.

PETEK, 15. junija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Otroška oddaja — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Na dnevnem redu je kultura — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Liki revolucije — 22.05 Zabavno-glasbena oddaja — 22.55 Glasbena oddaja.

SOBOTA, 16. junija: 19.30 TV dnevnik — 20.00 Glasbena oddaja — 21.00 Poročila — 21.10 Feljton.

Kuratorij za glasbeno šolo išče

UČITELJE

za sledeče inštrumente: klavir, kitara, harmonika, trobila, pihala, godala. Kvalificirani glasbeni učitelji, ki so pripravljeni prevzeti nekaj tedenskih ur, naj pošljejo prošnje s priloženimi spričevali na naslov: Kuratorij za glasbeno šolo, Spitalgasse 12, 9020 Celovec.

Kuratorij za glasbeno šolo razpisuje mesto

UČITELJA GLASBE,

ki je pripravljen organizacijsko in strokovno voditi glasbeno šolo na Koroškem. Prošnje, katerim je treba priložiti življenjepis in spričevala, naj pošljejo interesenti do 15. junija 1979 na naslov: Kuratorij za glasbeno šolo, 9020 Celovec, Spitalgasse 12.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

učitelj tu in vstopili skozi zadnja vrata v notranjost zdravnikovih skrivnosti.

Dolge, dolge trenutke divja bolečina po fantovih dlesnih. Po celi večnosti se ordinacijska vrata odpro. Nadučitelj se pojavijo pred doktorjem. Materi so stisnili roko in nekaj zašepetali. Fant pa je bil čez hip na svojevrstnem stolu. Malce je škrtnilo, po izmučeni glavici še dodatno zapokalo — in že je začul nosljajoči glas za sabo, ki ga je predal skozi vrata materini roki. Da — tako so tudi pomagali nadučitelj!

Novi učitelj pa je prinesel v dolino med mladino veliko novega — in za šolski svet nadvse privlačnega: prvič petje, petje! Predhodnik niso peli. Zdaj pa je bila vsak teden pevska ura. Kako lep glas je imel mladi učitelj! Visok in svetal, tako so ponavadi povzeli drugi glas, ko so otroci že sami držali prvega. Ne samo take pesmi, ki jih je trobil kljukasti križ med ljudi: koračnice kdove kakih zmag in herojsko opevanje nekega novega časa in zmagovite nemške zastave — ampak tudi pesmi z drugačno vsebino kot kein schönerl land, der mond ist aufgegangen, wenn alle brünnlein fließen, lieber augustin, auf auf zum fröhlichen jagen in še kaj. Sosednjski otroci so radi peli. Sodelovali so pri ljudskem petju tudi pri maši v kapelici. Zdaj pa so prvič peli nemške pesmi, ki so jim šle v uho. Seveda so z nemškim besedilom nastajale kaj čudne spakedranke. Nihče jim ni razlagal novega besedišča. Vse je bilo samo nemško. In pesem ich bin ein freier wildbretschütz je zvenela kot I pin a fraja fil prešič.

Fant pa je prišel s svojimi željami navskriž, ker je bil vnet ministrant. Na drugi strani pa se je spraševal: Zakaj ne pojemo v šoli tudi slovensko?... Le zakaj ne bi šel v tisto šolo kot hodita dva Prisojčana, ki sta v drugem vojnem letu brala na tržanski prižnici v izbrani domači besedi pasijon?...

Kar na začetku svoje ministrantske kariere je žel fant pohvalo s strani tržanskega kaplana Jožeta. Dajal je od nedelje do nedelje določeno mero latinskih obrazcev za nalogo. Fant se jih je zlahka naučil. Ni vedel, kaj izgovarja v neznanem jeziku, četudi je prebiral poleg latinščine slovenski prevod. Tudi slovenskih izrazov ni vseh dojel.

— Kako bi bilo jasno in imenitno, ko bi se v šoli tudi učili slovensko! je večkrat doma potožil.

— Kaj pa smo Slovenci naredili Nemcem, da... je baral babico.

— Naredili jim nismo ničesar hudega.

— Vse bolj resnično branje je v stari začetnici, ki smo jo imeli še prvo leto. Vse je čisto razumljivo, tako, kot nas eden pove. Vse je bolj toplo. Nemško pa se učimo in govorimo na pamet, pa niti ne vemo, kaj čenčamo!

— Nemci so premogočni! se oglasi babica. Koliko misli ji roji po osiveli glavi: Naj fantu dopove, kako je s to žalostno resnico!? Otrok že tako reč sprašuje, ko je krog nas še odraslim vse ničeva zadeva, ako pridejo kam na tuje med Nemce delat!?...

— Če se ne bo nihče več v šoli učil slovenščine, bomo morali samo še doma govoriti po naše.

— Na svojo materinščino in na Boga ne smemo pozabiti. Enkrat boš že spoznal, kako je s to resnico! so dejali babica, potlej pa tiho žebrali.

Fantu ni bilo še deset let, ko se je osposobil že toliko, da so ga na velike nedelje uporabljali tudi v tržanski cerkvi pri mašah. To ni bilo kar tako! Kajti ministriranje so imeli zgolj tržani v rokah. Bila je pri tem verska vnetost staršev odločilna. Nekaj pa je odtehtala tudi otroška zagnanost za nastop v lepi ministrantski obleki. Pa še za denarce je tudi šlo.

Od vsega tega pisanega preprostega hribovskega življenja se je zdajci poslavljal mladenič, ki je po eni strani ohranjeval svojo dušo v otroških čarih, na drugi plati pa se zamotaval v srčne tajne, ki blažijo marsikatero gorje rastočemu hrepenenju... Mladim očem je vsaka sedanjost najlepša! Mlademu srcu je sleherna plaha sanjska sled veliko obetajoče pričakovanje enkratne bodočnosti... Mlada pamet prerašča z dneva v dan sproti razodevajoče se vire verovanja...

Malo čez polnoč so Zdravkovi že vstali v bajti na sosednjskem višavju. Po dveh urah hoda skozi noč sta prispela mati in sin na železniško postajo. S prvim jutranjim vlakom se je fant odpeljal.

Sam v tuji svet.

Zaostala mati je tiho jokala v bližnji svit.

(Dalje prihodnjič)

Narodni svet koroških Slovencev razpisuje mesto

TAJNICE

v osrednjem tajništvu. Pričakujemo dobro obvladanje slovenskega in nemškega jezika ter strojepisja in stenografije.

Interesentke naj se čimprej javijo pismeno na naslov: Narodni svet koroških Slovencev, 9020 Celovec/Klagenfurt, Viktringer Ring 26. Prošnji naj priložijo življenjepis ter potrebna spričevala.

Mednarodno srečanje v Vidmu

Za 20. maj je center za srčne bolezni povabil zastopstva iz Italije, Avstrije, Francije, Jugoslavije in Nemčije v Udine na srečanje oseb, ki nosijo spodbujevalnike za utripanje srca (Herzschrittmacher, Pacemaker). Povabljeni so bili tudi vsi vodilni zdravniki, ki vstavljajo srčnim bolnikom to napravo v prsa. Vsega kakih 200 oseb. Voditelji delegacij so bili: Za Italijo prof. g. A. Ferreglio, tudi kot gostitelj, za Avstrijo prof. dr. Heinz Sterz, primarij iz Celovca, Francoze je vodil B. Dodinot iz Nancyja, Jugoslovane pa prof. B. Cibic iz Ljubljane, Nemčijo pa je zastopal prof. Schaudig iz Münchna. S koroško delegacijo je bil povabljen tudi Mirko Kumer, mož s srcem na baterijo.

Srečanje se je vršilo v Vili Manin pri kraju Passariano nekaj izven mesta Udine. Vila je velikanska stavba, ki jo je dal zgraditi v XVII. stoletju dož iz Benetk. V njej je imel že Napoleon svoje začasno bivališče, ko je vodil vojsko zoper Avstrijo. Sedaj je zgradba najbrž že javna last. V njej so muzeji z zbirkami orožij. Primerna je za prireditve kongresov in večjih srečanj, saj lahko zajame več tisoč obiskovalcev. Voditelji posameznih delegacij so predavali o razvoju uporabe spodbujevalnikov pri srčnih bolnikih. Najbolj so bili razširjeni v Ameriki, kjer jih tudi največ izdelujejo. Veliko jih je tudi v Italiji in Franciji. Prihajajo pa tudi iz Nizozemske, iz Francije in celo iz Avstralije ter Japonske.

Doba njih trpežnosti se je dvignila od dveh let na 6 do 8 ali celo na 10 let. Za pogon baterije služi sedaj element Lytium in ne več živo srebro, kot v začetku. Uporaba atomske sile pa se pri baterijah ni preveč obnesla in jo vedno manj uporabljajo. V Avstriji atomskih srčnih baterij sploh niso uvajali, ker bi bila kontrola žarjenja na okolico dokaj pogosto potrebna in bi morali o tem skleniti v parlamentu posebne zakone.

V diskusiji je več zadovoljnih srčnih bolnikov izpovedalo svoje veselje nad napravo, ki jim omogoča nadaljnje življenje. K besedi se je javil tudi koroški Slovenec Mirko Kumer in pred mednarodnim občinstvom v nemškem in slovenskem jeziku izpovedal, da nosi baterijo že 10 let. Zahvalil se je prof. Sterzu za takratno pomoč, današnjim prirediteljem srečanja pa za povabilo in velikodušo gostoljubnost. Veseli ga, da je prireditev na mednarodni evropski ravni in da je pri tem srečanju enakoprav udeležen tudi slovenski jezik. Njegove besede je najprej prevedel v italijanščino jugoslovanski zastopnik prof. B. Cibic iz Ljubljane, nakar so jih prevajalke prevedle še v angleščino in francoščino. Našle so med množico poslušalcev ugoden odziv. — Po srečanju so bili vsi gostje povabljeni na gostijo in res kneževsko pogoščeni.

Domovina v nevarnosti

(Nadaljevanje s 5. strani)

Na občinski seji so si frakcije tudi razdelile mesta v raznih odborih. V tej zvezi se je jasno pokazalo, da je Tonitzeva Volilna skupnost postala sestavni del socialistične frakcije, njen nastop pri volitvah zdaj vsi tolmačijo za zgolj taktično postopanje socialistov. Tako je tudi možno, da bo SPÖ v osebi zastopnika Tonitzeve volilne skupnosti stavila predsednika kontrolnega odbora, kar je po Habernikovih besedah sicer v smislu formalnih predpisov a nikakor ne v duhu zakona, ki ja meri v ločitev kontrole od uprave.

Sicer je EL dobila po eno mesto v vseh petih odborih (kontrola, kmetijstvo, gradnje, tujski promet, kultura), a je izrazila svoje nezadovoljstvo zaradi razdelitve predsedstva v teh odborih. Ravnatelj Kukovica je predlagal zamenjavo predsedstva v kmetijskem in kulturnem odboru, češ da med odborniki EL ni nobenega kmeta, medtem ko so pri ÖVP kar trije odborniki kmetje in da ima EL moralno pravico voditi kulturni odbor v dvojezični občini, ker je v stanu se zavzemati za kulturne interese obeh narodnih skupin. ÖVP je negativno reagirala. Razdelitev mest je bila sprejeta s 16 glasovi proti 3 (EL).

Občina Žitara vas je finančno leto 1978 zaključila s primanjkljajem v znesku 73.316.— šil. Izdatkov (domala 7,5 milij. šilingov) zategadelj ni bilo možno docela pokriti, ker na podlagi finance izravnave med zvezo in občinami ni prišlo prvotno pričakovanih denarjev v občinsko blagajno. V zadevi izgradnje cest je dipl. trg. Joza Habernik pripomnil, da letos kljub marsikateri potrebi po izboljšanju cestišča ni mogoče misliti na asfaltiranje, ker so vsa sredstva že izčrpana in je za projekt Proboj — Malčape še za 1,3 milij. šilingov odprtih računov, kar je posledica nenačrtnega postopanja, kot ga je mogel dokazati ravnatelj Kukovica s podatki iz prejšnjih let. EL zato ni glasovala za razrešnico.

Gradbeni načrti za novo ljudsko šolo v Žitari vasi so sicer že gotovi, a glede uresničitve telovadnega prostora obstajajo razne variante, ki se pa po finančni strani zelo razlikujejo. Pravzaprav bi vsi radi videli tako telovadnico, ki bi tudi odraslim osebam nudila dosti prostora za športno udejstvovanje. Ravnatelj Kukovica — kot vodja žitrajske šole je dal pobudo za gradnjo — je zagovarjal optimalno rešitev, v kolikor pač bo možno zagotoviti finančno pomoč s strani dežele. Po soglasnem sklepu občinskega sveta ima odbor za gradnje nalogo se pogajati s pristojnimi oblastmi. Proti glasovom EL sta bila izvoljena v komisijo, ki nadzoruje prodajo in nakup zemljišč le zastopnika SPÖ in ÖVP. EL tudi ni glasovala za raztrganje vasi Tihoja s priključitvijo treh hiš k Stari vasi. Občinski strojni park bo prevzela deželna ustanova, z zvišanjem cen za razna dela bo treba računati, a kakor izgleda, ni druge poti. Soglasno so bile sklenjene nekatere spremembe namembe zemljišč in bili sprejeti sklepi še v drugih bolj formalnih zadevah.

Občni zbor obirskega društva

Na letošnjem IV. rednem občnem zboru domačega društva SPD „Obir“, 24. maja 1979, pri Kovaču na Obirskem, so z velikim zadovoljstvom ugotovili izredno visoko število udeležencev. To je dokaz, da se skupna društvena misel med člani vedno bolj krepi. Občni zbor sam po sebi ni bil le običajna formalnost, ampak je tudi nudil kulturni program. Prvič je nastopil novi mladinski mešani zbor, ki je svoj krst dobro prestal. Kar vsakega pevca bi pravzaprav bilo treba posebej pohvaliti, da se je opogumil. Zlasti še zategadelj, ker so mladinci že na raznih drugih področjih aktivni (v raznih sekcijah sosednega kapelškega društva „Zarja“, pri domačih športnikih ter Obirskem ženskem oktetu). Začeta pot obeta lepo bodočnost! Mladina, kar tako naprej! Za otvoritev občnega zbora pa je zapel tudi otroški zborček tri pesmi. Oba zbora je vodil ravnatelj Valentin Polanšek, ki si še vedno zna odtrgati od itak pičlega časa kako urico za dodatno pevsko dejavnost pri vajah z novim mladinskim mešanim zborom.

Predsednik dr. Gusti Brumnik je uvodoma pozdravil častne goste: predsednika Slovenske prosvetne zveze Valentina Polanška, tajnika SPD „Zarja“ v Železni Kapli Mihija Travnika in trenerja SK „Triglav“ v Kranju Braneta Finžgarja. V žalni minuti so se spomnili dveh društvenih članov, ki sta v minulem letu za vedno odšla: Pepija Pavliča in Rokija Maloveršnika. Bila sta priljubljena domačina in narodno zavedna človeka.

Kot vsa leta doslej je tudi tokrat vodil občni zbor Valentin Polanšek. Sledila so sekcijska poročila. Vsa izvajanja so izpričevala pestro dejavnost, kar je navzoče občinstvo očividno jemalo na znanje z veliko pozornostjo.

Seveda je Obirski ženski oktet spet lahko poročal o svojem delovanju in napredovanju v zadnjih 12 mesecih. Pevke ne presegajo le krajevnega domačega okvira in širše Koroške, ampak ponesejo svoje pevsko navdušenje v daljnji soseski kulturni svet. Med drugim so v minulem letu gostovale v Globasnici, Sekiri, Selah na Kotu; Tržiču, Šentjerneju, na Dolenjskem, Litiji, Gabrovki, Radovljici in Ljubljani, kjer so koncertirale zdaj že dvanajstič, odkar ansambel obstaja. Posebno pa je treba naglasiti, da so začetek aprila posnele pri tovarni gramofonskih plošč Helidon v Ljubljani svojo drugo LP-ploščo, ki bo od jeseni naprej v prodaji. Obirski ženski oktet pa je letos prvič nastopil tudi v avstrijski televiziji v okviru Koroških kulturnih dni.

Športna dejavnost se razvija naprej, pač pa se otepajo s kadrovsko problematiko. Zato vse bolj pozdravljamo veselo novico, da bo Mirko Oraže, profesor na Slovenski gimnaziji v Celovcu, ponovno priskočil na pomoč. Blagajniško poročilo bi lahko vzbudilo vtis, da imajo društveniki in aktivisti še neizčrpljivega idealizma, s katerim bi namesto bencina lahko polnili svoja vozila.

Tudi diskusija se iz leta v leto bolj razživlja, kar je dobro spričevalo za dotične.

Treba pa je dodati in podčrtati, če je odbor v redu — je tudi društvo v redu! Če pa je tajnica motor odbora in vozilo vsega društva, potem se vse društveno življenje v redu tudi razvija in se pelje v lepo bodočnost. V tem primeru gre vse priznanje društveni tajnici učiteljici Marti Polanšek.

Občni zbor je izvolil stari odbor za bodoče enoletno društveno vodstvo. Le pri zastopnikih dveh sekcij je prišlo do malenkostnih sprememb. Kulturni okvir občnega zbora pa je zaokrožilo filmsko predavanje našega požrtvovalnega Pepija Novaka. Naj mu na tem mestu še enkrat velja iskrena zahvala. Celotni večer se je domačinom tako dopadel, da so se zadovoljni vračali na svoje hribovske domove našega prelepega domačega kraja pod Obirjem.

Šmihel: koncert Obirčank

Že večkrat smo čuli o njih, parkrat smo jih slišali že tudi v radiu, videli jih pa le še nismo. Na binkoštni ponedeljek zvečer pa so stopile v farni dvorani v Šmihelu žive pred nas — dečve z Obirja. Oblečene so bile vse enako v lepa, dolga, plava oblačila, okrašena z belo umetno rožo. Skoro vse enake visoke rasti, s prikupno pričesko. Postavile so se na odru v ravno vrsto in počakale, da je prišel od zadaj tiščat, resen mož, v žametni obleki in se postavil ob njih desno krilo. Bil je njih vodja in dirigent, avtor in komponist mnogih pesmi, ki smo jih nato slišali — ravnatelj Valentin Polanšek. Po pozdravu šmihelskega predsednika Karla Grila je dirigent strnil dečve v polkrog, ena je dala ton, in že smo slišali mile glasove naše Prešernove zdravljice, naj rojak prost bo vsak in ne vrag (sovražnik), ampak sosed naj bo mejak. Nastop zbora se je vsem navzočim zelo dopadel in je dobil navdušen aplavz.

Pred drugo pesmijo je prišel na oder tudi predsednik prosvetnega društva na Obirskem dr. Brumnik in opisal kraj in ustanove, ki nosijo ime tega sivega gorskega očaka. Njegovo pripovedovanje je bilo podučno, narodno navdušujoče, pa tudi šegavo, da je vzbujalo pri poslušalcih rahel zvit nasmešek.

To se je ponavljalo pred vsako pesmijo razen pri onih, ki jih je napovedal kot otožne; te so zapustile žalost in bolečino ali pa čut, da se godi Slovencem krivica na lastnih tleh. Večina pesmi je bila močno narodno poudarjena, ena pa je bila mednarodna, predstavljena iz nemščine po Goethejevi „Röslein auf der Heide“, ena pa je imela po ruski Volgi in se je tudi zelo dopadla. Koncert je bil razdeljen med tri kratke odmore. Od napovedovalca smo tudi slišali, da je pričujoči koncert že 111-krat zapovrstjo in da so gostovali že večkrat v zamejstvu, pogosto pa že v Ljubljani, kjer so jim podarili te lepe obleke. Posneti imajo že dve plošči, od katerih pride druga letos v jeseni v prodajo. Po končanem koncertu je predsednik Karl Gril predstavil dirigenta kot idealnega narodnega delavca, idealista, ki je tudi znan kot pisatelj, pesnik in šolnik. Svoje stvaritve v koroških revijah, samostojnih knjigah, posebno pa v listu naše mladine „Mladi rod“. Zahvalil se mu je za to narodno delo, kakor tudi za lepi koncert.

Ko so poslušalci zapuščali dvorano, so videli, da jih je bilo kar lepo število, čeravno velika dvorana ni bila povsem polna. Slišati jih je bilo med seboj govoriti: Lepo so pele, fajn je bilo!

Mirko Kumer

SAK:

Mladinci igrajo v nedeljo, 10. junija, proti Moosburgu ob 9. uri na tamkajšnjem igrišču.

Na Koschatovem igrišču: SAK I — Šmihel I ob 17.15, SAK „pod 21“ — Šmihel „pod 21“ ob 15.30.

GORJE NA ZILJI

Peter Mešnik — 70 let

Zvesti bralec Našega tednika Peter Mešnik praznuje jutri, v petek, svoj 70. rojstni dan. Pred 41 leti se je jubilant poročil s svojo ženo Pavlo, ki mu je rodila tri otroke, dve hčerki in enega sina. Žena Pavla mu je vsa leta zvesta spremljevalka v lepih in težkih trenutkih življenja, pa tudi otroci, ki so starše obdarili z lepim številom vnukov, vedno radi pridejo domov na visoke Gorje.

Peter Mešnik je že nad 56 let organist v bližnji cerkvi, ki jo v zadnjih letih skrbno opravlja tudi kot mežnar. Službo mežnarja je takorekoč podedoval od svoje matere, ki ji je prej že pridno pomagal pri tem delu.

Na binkoštno nedeljo je jubilant obiskal v Šentjakobu koncert „Pesmi narodov“, ki ga je priredil MPZ „Rož“, v katerem pojeta tudi sin in njegova žena. Ko so pevci zvedeli po koncertu o navzočnosti jubilanta, so mu spontano zapeli nekaj domačih pesmi in mu želeli obilo zdravja in še mnogo srečnih let v krogu svoje družine. Tudi uredništvo Našega tednika želi g. Petru Mešniku ob življenjskem jubileju vse najboljše in mu kliče na mnoga leta!

SAK: GOST PRAVNIKOV V LJUBLJANI

Preko svojega člana in hkrati igralca SAK Jakobiča je povabilo v nedeljo, 3. 6. 1979, Športno društvo Društva pravnikov nogometaše SAK v Ljubljano. Prvo srečanje med obema društvoma je bilo lani v Celovcu. Opoldne je bila prijateljska tekma na igrišču NK Olimpije. SAK je zmagal s 6 : 3. Po tekmi pa je sledil družabni del. Tu se je hitro razvilo zelo prijetno vzdušje. Ob medsebojnem spoznavanju, informiranju, so navzoči navezali stike in sklenili, da se bodo srečanja nadaljevala. Brez izjeme so bili vsi nogometaši SAK navdušeni nad tem srečanjem, ki jim je dalo med drugim tudi moralno oporo za svojo aktivnost tu na Koroškem. V imenu SAK se je gostiteljem zahvalil tajnik Miha Zablatnik, ki je poudaril, da so taka srečanja več kakor prijateljska tekma in formalno srečanje, ker rabimo koroški Slovenci živo vez do matične dežele. Ta pa je mogoče samo, če imajo koroški Slovenci osebne stike do rojakov v matični deželi.

ČAHORČE

Gvažarjeva mama umrla

V petek, 1. junija zvečer, je nenadoma umrla v celovški bolnišnici Neža Valentin, ovdovela Waschnig, Gvažarjeva mama iz Čahorč.

Pogreb bo v soboto, 9. junija, ob 10. uri v Kotmari vasi.

Jože Golavčnik oddal mandat

Jože Golavčnik je pred kratkim odstopil svoj mandat v občinskem svetu iz zdravstvenih razlogov ravnatelju Francu Kukovici. Po hujši nesreči pri delu v gozdu se dolgoletni občinski odbornik zdravstveno še ni toliko opomogel, da bi v naslednjih mesecih lahko spet vršil svojo funkcijo kot odbornik EL. Da pa EL za daljšo dobo ne more izhajati brez popolne zasedbe (treh odbornikov), je uvidel izkušeni občinski odbornik, kot je to Golavčnik bil že skozi 15 let (v zadnji mandatni dobi je bil tudi član občinskega predstojništva). Kajti namestnik ne more postati član v odborih. Žitrajski občani poznajo Golavčnika kot vnetega zagovornika samostojne občinske in narodnostne politike, kot dobrega poznavalca domačih, posebno kmečkih razmer. Zato bo EL tudi v naprej zelo potrebovala njegovo sodelovanje v smislu skupnega posvetovanja in razpravljanja. Somišljeniki Enotne liste Žitara vas se zaslužnemu občanu Golavčniku zahvaljujejo za dosedanje sodelovanje in mu želijo čimprejšnjo ozdravitev, da bi končno tudi na kulturnem področju spet mogel polno vršiti svojo vlogo predsednika SPD Trta.